

14 вересня – Початок нового церковного року.....	2
Новини Апостольського екзархату. Звернення владика Богдана Дзюраха до духовенства про душпастирське служіння в умовах пандемії: «Повернення до храму»	3
Різдво Пресвятої Богородиці	5
На кампусі УКУ встановлять скульптурну групу, яка символізує шість етапів людського життя	7
Короткі повідомлення	7
Щорічна проща Апостольського Екзархату до відпустового міста Альтетінг' (Altötting).....	7
З 01 вересня УГКЦ в Італії перейшла на григоріанський календар.....	7
Т.в.о. керівника Посольства України Максим Кравчук зустрівся з Апостольським екзархом УГКЦ у Німеччині та країнах Скандинавії владикою Богданом Дзюрахом	8
У Великій Британії злочинцю замість ув'язнення присудили читати класичну літературу	8
Викладачка УКУ Галина Теслюк увійшла до Управи Європейської Асоціації жінок дослідниць богослов'я	9
Двох радянських маршалів позбавили звання почесних громадян Каховки	9
Свято, яке буває раз у житті.....	9
П'ять міфів про молитву на Вервиці.....	9
Новини Апостольського екзархату. Зустріч сеньйорів в Мюнхені.....	11
Думи мої... Ода гедонізму, або про «тут і зараз».....	12
«Залишіться вам одне – те, що ви дали вбогому!» (ч. 2).....	12
«Завдання Церкви – формувати добрих християн, а не творити свої групи, партії»	14
417 першокурсників-бакалаврів приєдналися до спільноти УКУ	14
«Причина страждань, і зокрема голоду у світі, не в браку ресурсів, а у браку любові в людських серцях».....	15
Відновлена Незалежність України: Чому це важливо!.....	17
Ступити на дорогу братерства (22).....	19
Британка знайшла на горищі листування про Голодомор.....	20
Жан-Поль Бельмондо́ (1933-2021)	21
Борис Ґудзяк: «Міняти країну треба, владу міняти треба, вале я раджу почати з того, щоб змінити себе»	21

14 ВЕРЕСНЯ – ПОЧАТОК НОВОГО ЦЕРКОВНОГО РОКУ

Місяць вересень – не тільки календарний початок осені, нової пори року. Він має важливе значення для християн східного обряду. Саме 1 вересня (14 за новим стилем, світським календарем, тобто в ці дні) православна і греко-католицька Церква святкує початок, «новоліття», або «найменування» Нового церковного року, який розпочинає своєрідне коло літургійних богослужінь. Вересневий початок Нового церковного року характерний лише для Церков східної традиції. Церкви західного обряду розпочинають його першою неділею різдвяного посту (адвенту).

«Христос Вседержитель», XIX ст., Слобожанщина [Полтавщина].
Приватна колекція о. Зенона Хоркавого

Літургійний церковний рік, що починається 1 (14) вересня, веде свій початок ще з часів пізньої Римської імперії. Якщо уважно переглянути церковні календарі, то в одному з них у день початку нового церковного року можна прочитати слово «індикт», що походить з латинської мови й означає «проголошення» або «податок». Це був едикт римських імператорів, в якому з метою збирання податків містився наказ через певний час (15 років) проводити оцінку земельних маєтків і обчислення данини. Такі едикти почали з'являтися з 297 р. від Різдва Христового при Діоклетіані (284–305). З часом слово «індикт» стало означати також період 15-річного циклу і його перший день. Пізніше індикт стає позначати важливі дати громадського життя.

Та початок цього циклу не збігався з початком астрономічного року – 1 січня, як і в наш час. Першим днем індикту було 23 вересня, дата народження імператора Августа. А у 312 році імператор Константин після перемоги над Марксентієм і здобуттям Верони видав постанову про податок, який почав діяти з 1 (14) вересня. На Першому Нікейському Соборі у 325 році, на знак подяки Константинові за дозвіл сповідувати християнство, отці Церкви прийняли цю дату за початок нового церковного року.

Вже з восьмого століття у Східній Європі з'являються згадки про 1 вересня як церковне свято, яке має свою окрему службу.

Поглянувши у церковний календар, бачимо, що всі дні, починаючи з 1 (14) вересня і закінчуючи 31 серпня (13 вересня), присвячені певній події з життя Ісуса Христа і Богородиці, а також великій кількості святих.

Встановлення свят розпочалося ще в перші століття християнства. Вже у ранніх християнських громадах неділя стає першим святом, що знаменує Воскресіння Христове (Пасху). Це перше торжество, яке стає осередком у подальшому розвитку і виникненню інших свят. У III-IV ст. з'являються такі свята, як Богоявлення, Різдво, Обрізання, Стрітєння та багато інших, які християни відзначають і сьогодні. Усі ці празники пов'язані з життям, хресною смертю та воскресінням Христа.

Упродовж церковного року Східна Церква також в особливий спосіб почитає Богородицю, до заступництва якої звертаються різні народи і подіям з життя якої присвячено немало свят. Розвиток богородичних свят також розпочинається ще в перші століття християнства. Варто зазначити, що першим великим святом у церковному році є празник Різдва Пресвятої Богородиці 8 (21) вересня, а останнім – Успіння 15 (28) серпня.

Окреме місце у літургійному році відведене і святым, духовні подвиги і мученицьку смерть за Христа яких прославляє земна Церква. Саме подію земної смерті ми згадуємо, коли почитаємо святих і водночас славимо їх народження для неба.

Церковні свята поділяються на рухомі та нерухомі. Нерухомі щорічно припадають на одне й те саме число місяця і можуть припасти на один із семи днів тижня. Наприклад: Різдво – 25 грудня (7 січня), Богоявлення – 6 (19) січня тощо. Рухомі ж свята припадають щорічно у той самий день тижня, але на інше число місяця (наприклад, Воскресіння чи Вознесіння). Дата всіх цих рухомих празників залежить від свята Христового Воскресіння, а це також має свою історію. У перші століття християни відзначали це свято у різний час, через що постійно виникали суперечки. Отці Першого Вселенського Собору (325 р.) постановили, щоб Воскресіння святкували в першу неділю (бо Христос воскрес саме в цей день тижня) після першого весняного повного місяця, а день 21 березня (3 квітня) тоді було встановлено як перший день весни. А через те, що зміни місяця і повні кожного року інші, тому й дата Великодня завжди різна.

Велика увага в літургійному році звернена на пости,

яких чотири: Різдвяний піст (з 28 листопада до 6 січня), Великий піст (з понеділка після Сиропусної неділі до Воскресіння Христового), Петрівка (від Неділі всіх святих до Петра і Павла), Спасівка (від 1 (14) серпня до Успіння Пресвятої Богородиці). Пости передують великим святкам і мають мету не лише обмежити віруючих у вживанні певних страв, а, насамперед, у духовний спосіб підготувати до великих торжеств. Є також дні «загальниці». У цей час в середи і п'ятниці дозволено споживати будь-які страви. Загальниці є в календарі після великих свят.

За Типіконом (богослужбовим уставом) цей день позначений як мале Господське свято.

Таким чином, сьогодні православні віруючі в Україні мають підстави святкувати Новий рік тричі: першого січня – світський, громадянський; 14 січня – так званий «старий» (за Юліанським календарем), а 14 вересня – початок церковного новоліття.

Джерело: [Храм святих Ольги і Єлизавети](#)

НОВИНИ Апостольського екзархату у Німеччині та країнах Скандинавії

ЗВЕРНЕННЯ ВЛАДИКИ БОГДАНА ДЗЮРАХА ДО ДУХОВЕНСТВА ПРО ДУШПАСТИРСЬКЕ СЛУЖІННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: «ПОВЕРНЕННЯ ДО ХРАМУ»

Апостольський екзарх для українців візантійського обряду в Німеччині та країнах Скандинавії владика Богдан Дзюрах звернувся до духовенства та вірних, довірених його опіці, з приводу повернення до храмів та відновлення душпастирського та парафіяльного служіння.

Мюнхен, 25.08.2021
Вих. АЕ-21/115, стор. 1/2

Звернення до духовенства Апостольського екзархату у Німеччині та країнах Скандинавії про душпастирське служіння в умовах пандемії

«І коли всі разом сурмили й співали в один голос на хвалу й славу Господа, тоді Господній дім сповився хмарою Господньої слави, бо слава Господня сповнила дім Божий» (2 Хронік 5, 13–14).

ВСЕСВІТЛІШІ І ВСЕЧЕСНІ ОТЦІ-ДУШПАСТИРІ!

Вітаю Вас у ці останні серпневі дні 2021 року та сподіваюся, що Ви мали можливість трохи відпочити в колі рідних, друзів і знайомих в часі літніх відпусток. Дякуймо Богові, що дозволяє нам відновити наші фізичні сили, щоб ми могли і надалі належним чином сповняти наші душпастирські завдання для добра наших вірних, для яких Святий Дух поставив нас духовними наставниками.

Пишу Вам цього листа у справі того, що можна б окреслити «поверненням до храму», а під цим поняттям розумію не лише фізичне повернення вірних до участі у богослужіннях в парафіяльних храмах, але і відновлення повноцінного душпас-

тирства у всіх його вимірах.

Ми півтора року прожили в умовах карантинних обмежень, встановлених органами державної влади країн нашого перебування. Ці обмеження були часом більші, іншим разом – дещо лагідніші, проте завжди вони несли зі собою великі труднощі для нашого душпастирського служіння. Головною з них була неможливість для багатьох вірних повноцінно брати участь у богослужіннях, приймати Святі Таїнства, спілкуватися з душпастирем.

Кожен духовний батько своїх парафіян підтвердить цей болісний досвід перерваного живого контакту зі своїми вірними. А кожний християнин засвідчить, як непросто було пережити «євхаристійний голод» і неможливість повноцінного церковного життя, а особливо в недільні і святкові дні.

А друга трудність, яка впливала з попередньої і несла зі собою ще більш руйнівні наслідки на довшу перспективу, це – відчуження наших вірних від Церкви і від церковного парафіяльного життя. І навіть якщо, черпаючи з попереднього християнського досвіду, такі люди ще деякий час зможуть

”

Ми, християни, покликані об'явити світові красу нового євангельського життя, яке є відображенням життя Осіб Пресвятої Тройці, а це стається через життя у спільноті і через оновлені у Святому Дусі і наповнені благодаттю Святого Духа відносини між нами.

підтримувати зв'язок з Богом, він неминуче згасатиме, якщо віруюча людина не черпатиме духовної благодаті від участі в Святій Літургії, приймання Пресвятої Євхаристії, слухання Божого Слова та в спільній молитві своєї парафіяльної спільноти.

Ми, християни, покликані об'явити світові красу нового євангельського життя, яке є відображенням життя Осіб Пресвятої Тройці, а це стається через життя у спільноті і через оновлені у Святому Дусі і наповнені благодаттю Святого Духа відносини між нами. Це сповнення і оновлення Святим Духом відбувається тоді, коли ми зібрані в ім'я нашого Господа у тому самому місці (пор. Мт. 18, 20). Прообразом кожної парафіяльної спільноти є перша Єрусалимська спільнота Христових учнів, про яку сказано в Діяннях святих апостолів: «всі вони були вкупі на тім самім місці», а плодом цього молитовного перебування разом було те, що «усі вони сповнились Святим Духом» (пор. Діяння 2, 1. 4).

Церква, яка живе в режимі «онлайн», не є вповні справжньою Церквою, але «віртуальною», Церквою, яка змушена діяти у кризових обставинах. Тому нам слід прикласти усіх зусиль, щоб виважено і цілеспрямовано відновлювати звичайне душпастирське служіння і повноцінне функціонування парафіяльних спільнот.

Для цього поручаю Вам наступне:

1. Зробити все необхідне і від Вас залежне, щоб запевнити можливість усім парафіянам брати фізичну участь у недільній і святковій Божественній Літургії у храмі. Там, де необхідно (через карантинні обмеження щодо допустимої кількості присутніх), можна (і треба) служити додатково Св. Літургію.
2. Використовувати, в міру можливості, парафіяльні і припарафіяльні приміщення для душпастирських потреб в сучасних умовах.
3. Роз'яснювати вірним важливість фізичної участі в богослуженнях Церкви та заохочувати їх (з дотриманням належних санітарних приписів) до приходу в храм і до живої участі в богослуженнях та інших душпастирських заходах.
4. Біблійні гуртки, катехитичні і молитовні зібран-

ня тощо робити за фізичної присутності вірних у храмі чи у відповідному парафіяльному приміщенні.

5. У молодіжному душпастирстві віддавати перевагу зустрічам оф-лайн, тобто за фізичної присутності учасників.
6. Передбачити можливість для вірних впродовж тижня у зручній для них час індивідуальної розмови зі священником, користання зі Св. Таїнства Сповіді і участі в інших душпастирських заходах парафіяльної спільноти.
7. Наша Церква має бути відкритою для усіх, а це означає, в першу чергу, фізичну відкритість дверей храму для того, щоб бажаючі могли у будь-яку пору дня зайти і помолитися у ньому. Це рівно ж означає доступність душпастирів для вірних, зокрема після недільних і святкових богослужень, для неформального людського і духовного спілкування, яке підтримуватиме родинний дух парафіяльної спільноти.

Враховуючи, що наші громади, як правило, не є надто чисельними, не буде важко дотриматися чинних санітарних норм, щоб наші богослуження і душпастирські заходи були безпечними для здоров'я їх учасників.

Очевидно, ці розпорядження не скасовують онлайн-трансляцій, які надалі залишаться корисними, але все ж – додатковими душпастирськими засобами. Вони також не стверджують завершення пандемії (бо таке ствердження не в нашій компетенції) і тим більше жодним чином не мають на меті нехтувати законними санітарними нормами запобігання поширенню коронавірусної інфекції. Тому слід постійно дбати про належну чистоту приміщень і свіже повітря в них, наявність антисептиків, регулярне чищення поверхонь, до яких люди часто дотикаються (як от дверні ручки, лавки тощо), слідкувати, щоб вірні вживали засоби індивідуального захисту (маски), та виховувати їх до самодисципліни і відповідальності за власне здоров'я і здоров'я своїх ближніх.

Дорогі Отці, Співбрати у Христовому священстві! 1/14 вересня ми розпочинаємо новий церковний літургійний рік. Розпочинаймо його з новою надією і новим запалом та ревністю за спасіння людських душ! Не шукаймо сумнівних виправдань, щоб звільнити себе від наших духовних душпастирських зобов'язань відносно наших вірних в часах триваючої пандемії. Радше застосуємо усю креативність пастирської любові, щоб у непростих сучасних обставинах не допустити ослаблення зв'язку наших вірних з Богом і Церквою, а навіть навпаки, – щоб ці обставини і випробування стали для нас нагодою поглибити духовне життя, відновити нашу віру і віру наших духовних дітей, за кожного з яких здаватимемо рахунок перед нашим Господом судного дня. Дай Боже, щоб ця наша відповідь була доброю і щоб ми почули від нашого Спасителя слова надії: *«Добрий слуго і вірний, у малому був ти Мені вірний, поставлю тебе над великим. Увійди у радість Господа твого!»* (Мт. 25, 21).

Дякую Вам за співпрацю і як завдаток потрібних Божих благодатей на достойне сповнення Ваших священничих обов'язків уділяю Вам моє архиерейське благословення!

**† Богдан Дзюрах,
Апостольський екзарх у Німеччині
та країнах Скандинавії**

РІЗДВО ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

«Богородиця Годувальниця», кін. XIX ст., південно-західна Київщина, Український центр народної культури «Музей Івана Гончара»

Сьогодні Христова Церква святкує перше в літургійному році найбільше свято, яке належить до 12-ти найважливіших святкових, духовних, літургійних моментів життя Церкви. Сьогодні ми святкуємо свято Різдва Пречистої Діви Марії. Недаремно те свято начебто відкриває нам новий літургійний рік; недаремно серед усіх свят його Церква поставила першим. Це тому, що вдумуючись в цю подію, намагаючись її збагнути нашим серцем, відкрити його духовний зміст, ми бачимо, що сьогодні є свято народження християнської надії.

Сучасна історична і археологічна наука нам каже, що цей час, приблизний час народження Пречистої Діви Марії співпадає з дуже особливим моментом історії Ізраїля, Юдеї і тогочасного Єрусалиму. Ми не знає-

мо точного дня, року чи місця народження Богородиці, але традиція Церкви, передання церковне говорить, що, правдоподібно, вона прийшла на світ в Єрусалимі. Її батьки, Йоаким і Анна, мешкали в дуже цікавому місці – це була північно-східна частина Єрусалиму (це мусульманський квартал сучасного Єрусалиму). Що ж тоді діялося в тому місті?

Приблизно в той період, коли Вона прийшла на світ, мабуть головною подією для Єрусалиму того часу, це було відновлення, або радше реконструкція єрусалимського храму, яку тоді чинив (згідно історичних джерел) т. зв. Ірод, якого Йосиф Флавій назвав великим. Він хотів його перебудувати, зробити його славнішим, кращим. Той Ірод (про якого ми теж чуємо в подіях пов'язаних з народженням Христа) думав, що таким чином здобуде собі повагу, здобуде собі ім'я, пошану в очах народу, в очах тогочасного духовенства, в очах римського імператора. Він – надіявся. Надіявся, що прикрасить, відбудує дім для Бога Ізраїля, і це дасть йому сподівання, надію.

Цей історичний період припадає десь на 19–20 рік до Христа, тому можемо сказати, що він десь менше-більше співпадає з моментом народження Пречистої Діви Марії. Ми знаємо, що ці зусилля Ірода, його сподівання Господь Бог висміяв і звів на марне. Самі його зусилля викликали неоднозначну реакцію серед духовного життя Ізраїлю. Багато хто бачив такого типу старання Ірода не дуже благочестивими. Цікаво, що навіть Протоевангеліє Якова, з якого черпаємо найбільше інформації про різдво Богородиці, вказує нам навіть на певний духовний конфлікт між родиною Йоакима і Анни і цим Іродовим храмом. Кажуть, що коли Йоаким, будучи безплідним батьком (бо Анна не могла мати дітей), хотів принести жертву в тому храмі, благальну жертву, священник його жертви не прийняв – вважав, що на його родині спочиває якась кара, якась пляма. І тоді Йоаким іде в пустелю, там отримує вістку, запевнення про народження свого потомства.

Що цікаво – пречиста Діва Марія у своєму народженні наче віддзеркалює оцю молитву, яку колись цар Давид представляв перед Боже обличчя. Як ви пригадуєте, Давид хотів збудувати Богові дім, а Бог каже йому – не ти мені, а я тобі збудую дім. Тим домом Давида була не якась матеріальна будова, але його потомство, династія царів Ізраїля. Щось подібного відбувається і сьогодні: цар Ірод будує собі надію, але Господь Бог народжує сьогодні надію для Ізраїля у постаті Пречистої Діви Марії. Вона буде сповненням надії не тільки на повагу серед людей для своїх батьків, бо сьогодні здійснюється ота неслава бездітності з Йоакима і з Анни, як ми оспівуємо у сьогоднішніх піснеспівах. Більше того – сьогодні народжується надія Ізраїля на прихід Спасителя з дому Давида, з того дому, до якого належала Пречиста Діва.

Сьогодні, як співає Церква, народжується надія для усього людства, для Адама і Сви, надія на визволення, визволення від тління і смерті; сьогодні народжується надія кожної людини на те, що Господь Бог пам'ятає про неї; надія на те, що Господь Бог у своїй премудрості сам опікується людством і його історією; що історію світу, історію спасіння кожної людини пишуть не царі, не могутні світу цього, а пишуть святі, святі і праведні батьки, як сьогодні ми чуємо про Йоакима і Анну.

Сьогодні в народженні Пречистої Діви Марії народжується християнська надія. Десь, можливо, ми чуємо отой відголосок третьої обітниці, яку Господь Бог дав прабатькові Авраамові: «У твоєму потомстві будуть благословенні усі народи». Очевидно, тим потомством буде прихід на землю нашого Спасителя, прихід на землю того, хто буде сповненням цієї надії, яка сьогодні народжується. Сьогодні усе починається, починається ритм літургійного року, сьогодні надією сповняється наше серце.

Дорогі браття! Думаю що богословія християнської надії, це один з дуже важливих духовних елементів, які ми, особливо сьогодні в сучасних обставинах,

повинні в це свято наново для себе відкрити. Думаю, ви добре знаєте, що християнська надія має три прикмети – як чеснота, не як почуття.

Найперше це є надія на вічне благо, на вічне добро. Тим вічним добром і благом, тим, на кого ми як християни покладемо свою надію, є тільки Господь Бог. Тому, що його обіцянки є певні, він є єдиним вічним добром для людини і на нього ми надіємося.

Друга прикмета – те добро має бути у майбутньому, бо як я вже все маю, то надія вже є сповнена. Тому надія є чеснотою подорожуючого, того, хто ще очікує на її сповнення. І ми з вами, тут на землі, подорожуючи з Христовою Церквою, як з паломничаючим Божим народом – ми ідемо в тій надії. Та надія є силою все перетривати; є силою, яку Господь Бог дає благодаттю Духа Святого для того, щоби можна було подолати всі перешкоди на тій дорозі.

А третя прикмета надії, мабуть не маловажна від попередніх, що ця наша надія є можливою до досягнення; що це, на що ми надіємося, є можливе, воно є справжнє, воно є дійсне і його можливо досягнути. Ми з вами надіємося на те, або на того, хто вже сьогодні дав нам себе засмакувати. Надає нам навіть той духовний досвід знання про себе як завдаток на майбутнє, як покликання, щоби ми, засмакувавши, справді хотіли повноти того, що сьогодні маємо лише як обіцянку майбутнього. І що те, на що надіємося, є можливе до досягнення, сам Господь Бог є гарантом цього. Бо ми не надіємося на пусте, порожнє і непевне, а надіємося на того, хто має у своїх руках долю мою і вашу, Церкви і цілого світу. [...]

Проповідь Блаженнішого Святослава, виголошена під час Божественної Літургії в Київській Трьохсвятительській семінарії 21.09.2020 р. Подано за [відеозаписом](#) на каналі YouTube

Скульптура, яка символізує жест «Воздав хвалу»

НА КАМПУСІ УКУ ВСТАНОВЛЯТЬ СКУЛЬПТУРНУ ГРУПУ, ЯКА СИМВОЛІЗУЄ ШІСТЬ ЕТАПІВ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ

У Львові на кампусі Українського католицького університету, на площі Святої Софії – Премудрості Божої, встановлять 6 скульптур. Вони символізують шість жестів, які робить священник, промовляючи молитву на освячення Святих Дарів на Божественній Літургії св. Йоана Золотоустого: *Ісус «приймає хліб у свої пречисті і непорочні руки, воздав хвалу і поблагословив, освятив, переломив, дав святим своїм учням кажучи...».*

«Шість слів – Приймає. Воздав хвалу. Благословив. Освятив. Переломив. Дав. Ці шість жестів – це шість етапів нашого життя, бо в Євхаристії хліб і вино перетворюються у Тіло і Кров Ісуса Христа, щоб кожен з нас жив у Христі», – каже владика Борис Гудзяк, митрополит Філадельфійський, Президент УКУ, який є ідейним натхненником проекту.

Владика Борис пояснює: «Коли священник звершує Літургію з цілою спільнотою Церкви, Богородицею, святими, ангелами, то промовляє слова Анафори, що з грецької означає «возношення». У частині Богослужіння, під час якого відбувається освячення дарів, звучить Анамнеза – споминання нашого сотворення, гріхопадіння і спасіння. Все це допомагає нам зрозуміти, ким ми є у Божих очах. У словах Анафори, коли вже згадано все, що відбулося, і наближається момент освячення Святим Духом дарів, звучать такі слова: **«Христос прийняв хліб у свої пречисті і непорочні руки, воздав хвалу і поблагословив, освятив, переломив, дав святим своїм учням кажучи: «Прийміть, їжте, це є Тіло Моє, що за вас ламається на відпущення гріхів».** Про ці шість слів, шість жестів і шість етапів нашого життя пригадуватимуть нам скульптури на площі Святої Софії у Львові».

Президент УКУ переконаний, що нову скульптурну групу львів'яни та гості міста швидко полюблять: «Як добре жити Євхаристійно! Як добре буде прийти на площу Святої Софії і стати в те місце, де Господь своїми руками тебе приймає

ЩОРІЧНА ПРОЩА АПОСТОЛЬСЬКОГО ЕКЗАРХАТУ ДО ВІДПУСТОВОГО МІСТА АЛЬТЕТІНГ (ALTÖTTING)

Ласкаво запрошуємо всіх в неділю 26 вересня 2021 р. Б. на щорічну прощу Апостольського Екзархату Німеччини та Скандинавії до відпустового міста Альтетінг.

11:30 – Архисрейська Божественна Літургія в Базиліці Св. Анни.

Після закінчення Літургії – процесія та урочистий молебень перед каплицею Альтетінгської Пр. Діви Марії та благословення Апостольського екзарха, Преосв. Владика Богдана Дзюраха.

Опісля є нагода для обіду (з огляду на пандемічну ситуацію, спільного обіду не буде!)

16:00 – Хресна Дорога

Для бажаючих їхати автобусом (необхідне попереднє зголошення до 20.09.2021!!) спільно з українською парафією Покрова Пр. Богородиці та Св. ап. Андрея м. Мюнхена (Schönstrasse 55, 81543-München):

Виїзд автобуса з парафії в Мюнхені о годині 9:00

Детальніша інформація стосовно організаційних питань прощі: о. Володимир Війтович,

Tel.: +49(0)89/651 29 09-0

Fax: +49(0)89/651 29 09-21

E-mail: ugkkm@t-online.de

Детальна інформація відпустового місця та джерело зображення: <http://www.neueschatzkammer.de/de>

Джерело повідомлення:

<http://www.ukrainische-kirche.de/wp/?p=5201&lang=uk>

3 01 ВЕРЕСНЯ УГКЦ В ІТАЛІЇ ПЕРЕЙШЛА НА ГРИГОРІАНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Апостольський Екзархат Української Греко-Католицької Церкви в Італії з 01 вересня почав жити за григоріанським церковним календарем. Про це йдеться в декреті Апостольського екзарха Діонісія Ляховича від 31 травня 2021 року. Коментуючи таке рішення, Протосинкел Апостольського Екзархату українців в Італії отець Теодосій Грень звернувся до вірних, пояснюючи, у чому полягає календарна реформа в Апостольському Екзархаті та якими душпастирськими потребами вона зумовлена. «З переходом на Григоріанський календар ми як християни і далі відзначатимемо всі свята нашого церковного року, лише з тією відмінністю, що дата їхнього святкування буде перенесена на 13 днів раніше», – сказав він. За словами пастиря, зміни в календарі не пов'язані жодним чином із питаннями віри чи обряду, а торкаються лише питання реформ і зручності для вірян. Наприклад, отець Теодосій пояснив, що «Різдво Ісуса Христа не буде 7 січня, а 25 грудня, також і Богоявлення – не 19 січня, а 6 січня – і так усі свята». Раніше Глава УГКЦ Блаженніший Святослав заявляв, що поза межами України УГКЦ у багатьох епархіях і парафіях у світі вже давно живе за Григоріанським календарем. (Історична правда)

Скульптура, яка символізує жест «Благословив»

і радіє за тебе. Як добре буде принести свою дитину і поставити під це благословення. Як добре буде спертися на скульптуру "переломлення", знаючи, що для того, щоб я "переломався", мій Господь помер на хресті. Молімося на Божественній Літургії, входьмо у глибину Євхаристійної жертви, приймаймо цю благодать Тіла і Крові Господньої, щоб відновити розуміння того, ким ми є і наскільки Євхаристійним є ціле наше життя».

За планом група з шести фігур на площі перед храмом Святої Софії – Премудрості Божої утворить символічне просторове коло. Проходячи через руки, відчитуючи смисли, «паломник» повертається у точку звідки почав – двері храму.

Ще п'ять скульптур перебувають зараз у процесі виготовлення. Також тривають пошуки коштів на закінчення проекту. Усі охочі можуть долучитися до підтримки УКУ [за посиланням](#).

**Ідея проєкту: владика Борис (Гудзяк);
скульптор: Володимир Семків;
ландшафтний архітектор: Марк Айшайд.
Подано за: пресслужба УКУ**

Скульптура, яка символізує жест «Освятив»

Т.в.о. керівника Посольства України МАКСИМ КРАВЧУК зустрівся з Апостольським екзархом УГКЦ у Німеччині та країнах Скандинавії владикою БОГДАНОМ ДЗЮРАХОМ

13 вересня 2021 року т.в.о. керівника Посольства України у Фінляндії Максим Кравчук зустрівся з Апостольським екзархом УГКЦ у Німеччині та країнах Скандинавії владикою Богданом Дзюрахом та душпастиром для українців греко-католиків Естонії та Фінляндії о. Романом Кіхом. Участь у зустрічі також взяли дипломати Посольства України Даниїл Кононенко та Вікторія Конончук, а також представник української громади у Фінляндії Денис Перцев. Під час зустрічі обговорено провідну роль Церкви у духовному єднанні української нації й зміцненні національної ідентичності закордонних українців, перспективні напрямки реалізації проєктів у культурно-освітній та соціальній сферах. Також відбувся обмін думками щодо шляхів співпраці з питань надання допомоги громадянам України, які перебувають на території Фінляндії. Окрема увага співрозмовниками була приділена координації дій у справі поширення у Фінляндії інформації щодо Голодомору 1932–1933 рр. в Україні. (повідомлення посольства України в Фінляндській республіці)

У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ ЗЛОЧИНЦЮ ЗАМІСТЬ УВ'ЯЗНЕННЯ ПРИСУДИЛИ ЧИТАТИ КЛАСИЧНУ ЛІТЕРАТУРУ

Колишньому студенту, який зберігав екстремістські та расистські матеріали, присудили умовний термін та обов'язкове читання творів класиків англійської літератури. Як повідомляє The Guardian, 21-річний колишній студент Лестерського університету Бен Джон, зберігав майже 70 000 расистських документів, інструкцій з виготовлення вибухівки, саморобної зброї тощо. Поліція Лінкольншира заявила, що Джон став частиною праворадикальної організації, вів відповідну діяльність в інтернеті. Його арештували у січні 2020 року, згодом звинуватили у злочинах, передбачених Законом про тероризм. У серпні цього року суд присяжних наголошував, що за володіння інформацією, яку можна використати для підготовки терористичного акту, передбачено максимальний термін ув'язнення 15 років. Суддя Тімоті Спенсер зробив висновок, що його злочин, ймовірно, був «актом підліткової дурниці» та одиничним інцидентом і сумнівався про ймовірність вчинення шкоди. Після того, як Джон пообіцяв більше не цікавитись расистськими ідеями і матеріалами, суддя запитав чи він читав твори Чарльза Дікенса, Джей Остін. «Почніть з «Гордості та упередження» і «Повісті двох міст», «Дванадцятій ночі» Шекспіра. Подумайте про Томаса Гарді, про Ентоні Троллопа», – порадив Тімоті Спенсер. Відтак, Бена Джона засудили до двох років позбавлення волі умовно. Також він повинен кожні чотири місяці відвідувати суд, де перевірятимуть його знання прочитаних творів. На 4 січня призначили першу перевірку прочитаного, яку вестиме суддя. (Читомо)

Христина Квик, «Богородиця Одигітрія», 2019 р.

П'ЯТЬ МІФІВ ПРО МОЛИТВУ НА ВЕРВИЦІ

Молитва на Вервиці (або Розарій) вражає своєю простотою, викликаючи одночасно гарячі дискусії серед богословів. Але і тут виявляється велич цієї богородичної молитви, бо спростовуючи найпопулярніші закиди проти неї, ми доторкаємося найглибших правд нашої віри.

МІФ 1: Біблії чужа молитва до Марії і її почитання

Критики кажуть, що сам Господь не хотів возвеличення своєї Матері. Як доказ цього вони наводять цитату зі Святого Письма, яка особлива тим, що її читаємо у Церкві майже на кожний марійський празник. В Євангелії від Луки у відповідь на похвалу однієї жінки у сторону Марії: «Блаженне лоно, що Тебе носило і груди, що Тебе кормили», Ісус, здавалося б, заперечує її, кажучи: «Справді ж блаженні ті, що слухають Боже Слово і його зберігають» (Лк. 11, 27–28).

Однак коли приглянемося ближче до життя Богородиці, яка через послух волі Бога Отця дівственно зачала Його Сина в Назареті та згодом зберігала у своїм серці натхненні слова вифлемських пастирів і старого священника Симеона, то побачимо, що ніхто так не заслужив на похвалу Ісуса (щодо зберігання Божого Слова) як Його Матір. Окрім цього святий євангелист Лука наводить вислів Марії, в якому вона однозначно передбачила своє возвеличення: «Ось бо від нині ублажатимуть мене всі роди» (Лк. 1, 48). Але найбільш вагомим аргументом є те, що текст молитви «Богородице Діво», з якого в більшій частині складається молитва на Вервиці, є продиктований самим архангелом Гавриїлом: «Радуйся, благодатна, Господь з тобою... Маріє» (Лк. 1, 28.30) та Єлисаветою, яка промовила під натхненням Святого Духа: «Благословенна ти між жінками й благословен плід лона твого» (Лк. 1, 42).

ВИКЛАДАЧКА УКУ ГАЛИНА ТЕСЛЮК УВІЙШЛА ДО УПРАВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ЖІНОК ДОСЛІДНИЦЬ БОГОСЛОВ'Я

Галина Теслюк [на світлині друга ліворуч], доцентка кафедри біблійних наук Філософсько-богословського факультету УКУ стала віцепрезиденткою Європейської Асоціації жінок дослідниць богослов'я на 2021–2031 роки. Разом з іншими членами Управи Галина Теслюк була обраною під час генерального засідання Асоціації в Інсбруку (Австрія), яке відбулося у онлайн та офлайн форматах. Європейська асоціація жінок дослідниць богослов'я – це мережа жінок, які займаються академічними дослідженнями в галузі богослов'я та релігієзнавства. Товариство проводить міжнародні конференції кожні два роки для обговорення актуальних тем крізь призму феміністичного богослов'я. Зараз у складі Асоціації 598 членкинь з усього світу, 5 з них – українки зі Львова та УКУ. Вперше про Європейську асоціацію жінок-богословів Галина Теслюк дізналася у 2014 році від гостьової викладачки УКУ Гелен Зордрагер. Тоді вона запропонувала їй разом з Орисею Білою, завідувачкою кафедри філософії УКУ створити українську секцію. Серед обов'язків новопризначеної віцепрезидентки: співуправління товариством, комунікація про майбутні події, представлення офіційної позиції від жінок-богословів, а також проведення міжнародної конференції у Львові, що передбачає фандрейзинг і пошук доповідачів для висвітлення теми. На цій конференції членкині обговорять феномен трансгуманізму, що став проблемою країн високого економічного розвитку і поволі крокує в Україну. Йдеться про застосування сучасних технологій для покращення фізичного життя людини. «Прихильники цієї течії вірять, що за допомогою науково-технічного прогресу можна досягти безсмертя, що за допомогою технічних засобів чи втручання у генетику людини можна вдосконалювати людську природу. Трансгуманізм породжує чимало етичних питань, зокрема щодо релігійної ідентичності», – сказала викладачка УКУ, віцепрезидентка Європейської асоціації жінок-богословів Галина Теслюк. (Діана Мотрук, УКУ; с-на: з ФБ сторінки Європейської Асоціації жінок дослідниць богослов'я)

ДВОХ РАДЯНСЬКИХ МАРШАЛІВ ПОЗБАВИЛИ ЗВАННЯ ПОЧЕСНИХ ГРОМАДЯН КАХОВКИ

Каховська міськрада позбавила звання «Почесний громадянин міста Каховки» двох радянських маршалів – Семьона Будьонного і Клімента Ворошилова. «Позбавити звання як таких, що своєю негідною поведінкою або вчинками дискредитували себе самих, державу», – йдеться в рішенні міськради. Також у ньому зазначено, що обидва маршали були організаторами та учасниками масових репресій у Радянському Союзі. (Олег Батурін, «Каховська зоря»; світлина з архіву автора)

СВЯТО, ЯКЕ БУВАЄ РАЗ У ЖИТТІ

Коли моїй доні Чесі виповнювалося 18 років, вона вирішила зустріти своє 18-річчя разом з татом на засланні у пісках Казахстану. Туди треба було летіти великим літаком до міста Гур'єв, потім кукурузником летіти до села Міяли – райцентру, потім маленьким автобусом дві години до аулу Жаскайрат. У цьому аулі Чеся сфотографувалася з місцевими дівчатами, на пам'ять. Корінних мешканців аулу ми завжди згадуємо з любов'ю. Сьогодні моя доня Мечислава відзначає свій день народження у Вінніпезі. (Олесь Шевченко, колишній дисидент; з ФБ)

МІФ 2: Молячись Вервицю, ми занедбуємо Христа

Якщо навіть і прийняти, що Біблія дозволяє почитання Пречистої Діви Марії, то все ж таки для скептиків молитва на Вервиці лишається чимось несуттєвим. Ба більше, вона може віддалити нас від основного завдання, яким має бути поклоніння Ісусу Христу.

Для того, щоб відповісти на цей міф, треба пригадати, що вищезгадані слова Гавриїла і Єлисавети є відлунням великих подій Старого Завіту. Найперше на думку спадає Гедеон, якого ангел привітав: «Господь з Тобою!» (Суд. 6, 12). Саме йому Бог доручив визволення Ізраїля від гніту мідіян. Звернім увагу і на те, що таємниче чудо з руном Гедеона, яке сталося для potwierдження його спасительної місії, було прообразом безіменного зачаття Божого Сина, оспівуваним в наших богослужбових текстах. Можна тут також навести цитату з пісні Дебори: «Благословенна Яела серед жінок... благословенна серед жінок, що в шатрах» (Суд. 5, 24), в якій пророчиця звеличує ту, яка пробила голову Сісері, начальникові ханаанейського війська, рятуючи цим свій народ від небезпеки. Подібна подія мала місце і з Юдитою, яку єврейський правитель Озія привітав словами: «Благословенна ти, дочко, Богом Всевишнім понад усіх жінок на землі!» (Юдит. 13,18). Це сталося після цього, як вона спасла Божий народ від асирійської навали, відрубавши голову Олофернові.

Зауважмо, що всі ці старозавітні приклади, які вважаються прототипами для молитви «Богородице Діво», наперед звіщали перемогу Ісуса Христа і Марії над дияволом. Мова йде отже не лише про Ісуса, але і про Його Матір, бо вона своїм послухом знівечила непослух Єви і дала Тіло Спасителеві, чим допомогла Йому розчавити голову духовного супостата людського роду (див. Бут. 3, 15). Все це показує, врешті-решт, що Вервиця з її роздумами про Воплочення Божого Сина заторкує основу цілої християнської віри.

МІФ 3: Важко одночасно розважати про Благовіщення і інші таємниці

Як вже сказано, молячись кожне «Богородице Діво», ми задумуємося над Воплоченням Божого Сина, яке відбулося в момент Благовіщення. Одночасно ми мали б присвятити увагу і іншим важливим подіям з життя Ісуса і Марії (наприклад Різду, Хрещенню, Бичуванню), відповідно до даної таємниці Вервиці. Це однак не є легким завданням навіть для досвідчених молільників.

Вихід з цієї проблеми знаходимо у молитовних текстах Східної і Західної Церков. Прикладом нехай послужить нам богородичний воскресний 3-го гласу: «Тебе, що стала посередницею спасіння роду нашого, оспівуємо, Богородице Діво; бо тілом, яке від тебе прийняв Син твій і Бог наш, зазнав на хресті страждань і визволив нас із тління, як Чоловіколюбце».

З цього видно, що «елементом», який поєднує Воплочення і хресну смерть Ісуса є якраз Його Тіло. Якби Син Божий не взяв його з Діви Марії і не став людиною, то не міг би ані народитися і зростати, ані навчати людей і залишити нам Євхаристію, ані терпіти і бути похованим, ані воскреснути і вознестися на небо. Іншими словами: все, що сталося під час і після Його земного життя, не відбулось би без смиренної згоди Марії в Назареті, коли вона стала Його дівственною Матір'ю.

Такий самий хід думок підтверджує теж німецька практика молитви на Вервиці, в якій одразу після слів: «і благословенний плід лона твого, Ісус» додається ще: «який був розп'ятий за нас» ("und gebenedeit ist die Frucht deines Leibes, Jesus, der für uns gekreuzigt worden ist"), або «який воскрес із мертвих» ("der von den Toten auferstanden ist") чи інше розважання за загальноприйнятим порядком таємниць. Також тут цим «елементом», який поєднує різні таємниці Вервиці є «плід лона» Марії, тобто найсвятіше Тіло Ісуса.

Молячись в цей спосіб, ми постійно пригадуємо собі про Воплочення Божого Сина як одну із основних правд нашої віри. Водночас дякуємо Марії привітом «Радуйся» за те, що вона своєю згодою забезпечила можливість здійснення усього Божого задуму спасіння.

МІФ 4: Молитва на Вервиці це прояв сентиментальної побожності

Розповсюдженим є також стереотип, що молитва на Вервиці як типове латинське набоженство основане здебільшого на емоціях. В ньому, мовляв, йдеться про те, щоб завдяки нашому уявленню про події з життя Ісуса і Марії (радісні, світлі, страсні або славні таїнства) перенестися у минуле і пережити сильне зворушення.

Насправді це не так, бо не тільки латинська, але і кожна справжня християнська побожність, має на меті не гру почуттів, а навернення і спасіння людини. Хтось питає: як це? Розважаючи почергово над таємницями Вервиці, ми разом з Богородицею представляємо Небесному Отцеві ціле життя Ісуса, яке було ціною нашого спасіння, від самого зачаття аж по хресну смерть, воскресіння і вознесення. Це дає нам змогу дякувати Йому за все, перепрошувати і надолжувати за всі гріхи та просити про Божу благодать для всіх. Роблячи так, ми плекаємо в собі ті самі думки, які були й у Христі Ісусі (див. Фил. 2, 5).

Також дуже важливим є зрозуміти, що всі вище названі спасенні події, хоча відбулися один єдиний раз, проте вже не проминають, бо вони у Божій вічності. Це, отже, не лише спогади, а жива дійсність, яка може перемінити нас благодаттю Святого Духа, який свого часу сповнив Єлисавету та її сина Йоана Хрестителя, коли той ще був під материнським серцем.

МІФ 5: Повторювання тих самих молитов є нелогічним

Останнім закидом, на який відповімо в цій статті є міф про недоцільність постійного повторювання певних молитовних формул. Вже стародавня монаша духовність християнського Сходу, особливо практика Ісусової молитви, свідчить однак, що велику духовну користь отримують ті, які багаторазово повторюють одну і ту ж саму молитву. У богослужіннях нашого візантійського обряду ми часто повторюємо «Господи, помилуй», зокрема навіть 40 раз, «Слава і нині» тощо.

Повертаючись до молитви на Вервиці, треба сказати ще про дві деталі, які є доказом стрункості її внутрішньої структури. По-перше, хоч ми переважно проказуємо «Ангельський привіт» 50 разів, то повний цикл молитов до 2002 року обіймав аж 150 «Богородице Діво» на згадку про 150 пісень-молитов з біблійної книги Псалмів. Святий папа Йоан Павло II, підкреслюючи христологічний характер Вервиці, щоправда додав ще 5 світлих таємниць з прилюдного життя Ісуса, чим збільшив загальне число «Богородице Діво» до 200, але молитву на Вервиці і надалі називають «Псалтирем Богородиці».

По-друге, розважання таємниць Вервиці починається від Благовіщення, а закінчується Успенням і Увінчанням Матері Божої на Царицю неба і землі. Подібний богородичний характер має теж наш церковний рік, в якому першим великим святом є Різдво Марії, а останнім – її Успення. Завдяки цьому ціле її життя стає своєрідною «рамкою», яка обіймає діяльність її Божественного Сина, Ісуса Христа, а вона сама як Одигітрія («Путеводительница») веде нас найкращою дорогою до Нього. Власне це і є метою молитви на Вервиці.

Отже, проходячи від поодинокого «Богородице Діво» через окремі десятки (таємниці) аж до повної Вервиці, ми намагалися розвіяти основні міфи щодо неї. Це дало нам нагоду переконатися в її «біблійності», богословській глибині і пастирській адекватності та доцільності, які перевірені століттями ревної молитви численних вірних по цілому Божому світі. Тож моїмсь на ній щодня!

Для «ХГ» о. Мирослав Лопух

НОВИНИ Апостольського екзархату у Німеччині та країнах Скандинавії

ЗУСТРІЧ СЕНЬОРІВ В МЮНХЕНІ

Для українців Церква завжди була і залишається осердям духового життя, його розвитку, місцем збереження національно-духовних традицій. Тут, на чужині, особливо парафія «допомагає кожній людині відчутти себе любленим членом Божої родини» (З Послання Синоду Єпископів УГКЦ 2019 року).

Надзвичайним збагаченням для парафіяльної спільноти є зустрічі та спілкування зі сеньйорами, бо «життя старших осіб полегшує нам усвідомлення ієрархії людських цінностей, вказує на тяглість поколінь і прекрасно представляє взаємну залежність Люду Божого. Старші особи мають харизму зносити бар'єр між поколіннями перед тим, ніж вони почали існувати» (Енцикліка *Familiaris consortio* 27).

Після вимушеної паузи, пов'язаної з карантинними обмеженнями, в середу 25-го серпня в українській католицькій парафії Покрова Пресвятої Богородиці та св. Андрія Первозванного в Мюнхені відбулася зустріч сеньйорів. Розпочалася вона Молебнем до Пресвятої Богородиці в катедральному храмі, який відслужили адміністратор парафії о. Володимир Війтович у співслужінні з о. Богданом Підлісецьким. По завершенні молитви о. Володимир привітав присутніх й висловив велику радість, що «дякуючи Богові ми отримали нагоду знову разом зустрітися, щоб з'єднатися у спільній молитві та провести час у спілкуванні в колі парафіяльної родини».

Опісля зустріч продовжилася в парафіяльній домівці за горнятком кави та чаю зі смачними пляцками, які старанно та від щирого серця приготували сестри Службениці. Отець Володимир розповів про найголовніші події парафіяльного життя, які відбулися

в цьому році, а сеньйори доповнили цю розповідь своїми враженнями, думками, ділилися своїми переживаннями, очікуваннями, сподіваннями, клопотами. Хоча живемо в непростому часі, незважаючи на висловлені тривоги та непевності, особисті болі й терпіння не бракувало також дотепних жартів та гумору, бо, за словами однієї з учасниць зустрічі, «віра та почуття гумору допомагають переплисти це бурхливе життєве море».

Згадали всіх, хто був присутній на минулих зустрічах, і хто вже більше ніколи не зможе прийти, бо – час швидкоплинний... Не бракувало також і побожних пісень до Богородиці, нашої Небесної Неньки та Покровительки, пісень вдячних, як також і благальних.

Єдиним справді негативним моментом цієї зустрічі виявився власне отой час. Він, як відомо, невблаганний: «Навчи нас дні наші рахувати, щоб ми дійшли до розуму доброго» (Пс. 89). Ще стільки треба було розповісти, ще стільки хотілося почути, насолодитися присутністю, згадати, поспівчувати, підтримати, потішитися, пожартувати, поспівати.

Велика подяка Господеві за кожен таку неповторну зустріч, за кожен таку нагоду почути і повчитися життєвої мудрості від наших любих сеньйорів. Цінуймо ці миті спілкування, користаймо, не марнуймо нагоди, яку дарує нам Бог.

Для «ХГ» о. Богдан Підлісецький

Думи мої...

ОДА ГЕДОНІЗМУ, АБО ПРО «ТУТ І ЗАРАЗ»...

Епідемія коронавірусу мала таки серйозний вплив на суспільство. Люди, що опинилися в зачиненому просторі, з постійними новинами про смерті когось з друзів, близьких чи рідних, значно більш усвідомлено зараз хочуть жити Тут і Зараз. І жити на повну. Життя вже не хочеться відкладати – ні на рік, ні на місяць. Бо може бути війна чи хвороба, і... все. Тому – Тут і Зараз.

Цінності змінюються. Змінюються суспільства. Зміни тотальні і скрізь довкола нас. Процеси швидкі. Цифровізація – це зручність на самперед. Нікому не потрібні агенції, коли є букінг, банки, коли є Інтернет-банкінг, магазин, коли є амазон.

Зручність і комфорт – це ідоли нового часу.

Лише за останню сотню років тривалість життя виросла щонайменше вдвічі. З 40 до 80 років. І ці роки хочеться прожити в задоволення.

Основні інвестиції: в здоров'я, бо хочеться мати якісне життя. Здорове харчування, фітнес, спорт, естетика тіла, косметологія.

В освіту – впродовж життя, бо хочеться якісного життя. Друга освіта – норма, третя – цілком реальна. Курси, коучинги [тренерство], майстер класи – постійно.

Гроші стають не ціллю, а засобом отримати свободу і самовираження. Фейсбук продає не лише цифрові дані, він продає нам можливість самовиражатися і отримувати схвалення через лайки. Теж саме інстаграм і Тік Ток.

Інста – це ще і про нову естетику. Нам хочеться краси. Навіть в чашці ранкової кави. Бажано на мигдалевому молоці, або матчу.

Одяг – оверсайз, бо це зручно. Інтер'єр – в модних сірих тонах, бо він лише має бути фоном для яскравості Людини.

Ми хочемо жити не в уніфікованих, а в естетичних містах, з зеленими зонами, креативними просторами, Урбан парками.

І це стає значно важливішим, аніж авто чи власна квартира. Бо на електросамокатах швидко і зручно, а будинки вже друкують за кілька днів на 3D принтерах.

Держава має гарантувати безпеку і не заважати. Ну і точно не обмежувати кордонами. Вона не має «вантажити» проблемами, а лише створювати можливості.

Ювал Ной Хорарі пише, що найімовірніше ми останнє покоління, яке має штучний розум в руках у вигляді смартфона. Бо далі він буде у вигляді чіпа в нас в голові. Якщо це буде зручно.

І гедонізм стає релігією цього нового часу. Тут і зараз.

Вікторія Сюмар, з ФБ

«ЗАЛИШИТЬСЯ ВАМ ОДНЕ – ТЕ, ЩО ВИ ДАЛИ ВБОГОМУ!» (2)

ПОСЛАННЯ СИНОДУ ЄПІСКОПІВ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ 2020 року ДО ДУХОВЕНСТВА, МОНАШЕСТВА І МИРЯН

**Всесвітліші та всечасніші отці!
Преподобні брати і сестри в монашестві!
Дорогі браття і сестри в Христі!**

III. «Багатим у цьому світі накажи!» (1 Тим. 6, 17): звернення до сумління про співчуття і солідарність з убогими

7. Господь Бог, Творець і Податель усяких благ, які існують у цьому світі, не засуджує багатства, якого Він є Джерелом і Запорукою для добра всіх своїх дітей. Тому слушно зауважує Святіший Отець Франциск у своїй останній енцикліці «Усі брати»,

що «найбільша небезпека прихована не в речах, не в матеріальних предметах чи організаціях, а в способі, у який люди їх використовують» (П. 166). Причина спотвореного розуміння вартості матеріальних речей, за словами Папи, закорінена в зраненій гріхом людській природі, дуже податливій до того, що християнська традиція називає «жадібністю», або «захланністю». «Схильність людської істоти до замикання в іманентності власного "я", у власній групі, у власних нікчемних інтересах.

Ця захланність є дефектом не лише нашої епохи, – зауважує автор енцикліки. — Вона існує, відколи людина є людиною, і тільки видозмінюється, набуває різних проявів упродовж століть, використовуючи інструменти, які надає їй у розпорядження історичний момент» (Там само).

8. Коли дорогами українських міст щодня не поодинокі проїжджають у своїх люкс-автомобілях багатії і можновладці (щоправда, подібну картину можна спостерігати в багатьох куточках світу), а при дорогах порпаються в смітниках їхні співгромадяни, як ніколи промовистим стає повчання св. Василя Великого, написане багато століть тому: «Диявол вигадав якийсь хитрий спосіб, завдяки якому багаті мають тисячі приводів до видатків, тому вони домагаються непотрібного, наче необхідного, і найбільших грошових сум їм замало на витрати, які вони собі постійно вигадують... А якщо після численних видатків щось залишається від багатства, це закопують у землю [сьогодні ми б з певністю сказали: виводять в офшори. – Авт.], оскільки майбутнє неможливо передбачити й існує небезпека, що нас несподівано спіткає бідність» (До багатіїв, 2–3).

9. Утім, Слово Боже і Учителі Церкви вказують на небезпеку, пов'язану з багатством. Зокрема, у вищезгаданому творі читаємо ось що: «Багатство, якщо витратити його, як велить Господь, залишається в тебе, а якщо почнеш утримувати його, – вислизне з рук» (Там само). Очевидно, що Господь не велить витратити накопичені статки на власні розкоші, як це робив багач із притчі про вбогого Лазаря, що «одягавсь у кармазин та вісон і бенкетував щодня розкішно» (Лк. 16, 19), або безумний багатій, який, зібравши щедрий урожай, промовив сам до себе: «Душе моя! Маєш добра багато в запасі на багато років! Спочивай собі, їж, пий і веселися!» (Лк. 12, 19).

10. Блага, багатства, заощадження, якщо їх використовувати вміло і мудро, мають ставати корисними не тільки для нас самих, а й для наших ближніх і перетворюватися в руках відповідальних управителів на майстерні знаряддя творчої любові, що преображає світ. Натомість нечутливість сумління до справжньої вартості матеріальних благ та до крику нужденного лежить в основі криз і потрясінь, які мучать людський рід споконвіку і аж донині, завдаючи страждань мільйонам та наражаючи на вічну небезпеку людей, засліплених багатством і грошима. Тому ми вкотре змушені визнати, що «серед найбільш важливих причин кризи сучасного світу є притуплене людське сумління і віддаленість від релігійних цінностей, як рівно ж домінування індивідуалізму та матеріалістичних філософій, котрі обожають людину і ставлять світські та матеріальні цінності на місце найвищих і трансцендентних принципів» (Усі брати, 275).

11. Закликаючи заможних до переміни серця перед лицем Всевишнього, до солідарності і співчуття з убогими, хочемо стати голосом Бога, який промовляє до їхнього сумління задля їхнього ж спасіння і добра. Бо ті, що, за влучним спостереженням Климента Олександрійського, «приносять похвальні слова багатіям, повинні бути спра-

ведливо осуджені не тільки як підлесники та як ті, що втратили гідність вільної людини... але їх треба вважати безбожниками і підступниками... [як безбожники] вони не дбають про те, щоби хвалити і прославляти єдиного і благого Бога, і зодягають честю, яка Їому належить, людей, підлеглих Божому судові... їм [як підступникам] самого надлишку дїбр достатньо, щоби ввести в гординю душі тих, що є власниками дїбр, а вони розтлівають їх і зводять із дороги, якою можна було б досягнути спасіння. Крім того, вони притуплюють розум багатих насолодами від своїх безмірних прославлянь і взагалі роблять так, що багаті зневажають усі речі, крім багатств...» (Який багач спасеться?).

Тож, не бажаючи бути засудженими разом із багатіями, а турбуючись про їхнє дочасне справжнє благо та вічне спасіння, кличемо і промовляємо до них: не покладайтеся на багатства, щоб лихо не застало вас зненацька і безповоротно! Натомість, як мудрі управителі, скеруйте засоби, які ви маєте у своїх руках, щоб рятувати вбогих, захищати слабких, підтримувати знедолених. Тоді і ваші душі просвітяться теплом любові, правди та добра, і ви знаєте благословення, миру та радості, яких ніякими грошима не зможете собі купити чи гарантувати.

12. Основну відповідальність за покращення ситуації в економіці і на ринку праці відіграє, вочевидь, держава. Тому ми закликаємо державних мужів України та країн нашого поселення вживати рішучих і послідовних заходів, щоб забезпечити власним громадянам, емігрантам і заробітчанами доступ до праці та гідну винагороду за неї, належний соціальний захист і опіку, зокрема найслабшим і найуразливішим. Неприпустимим і таким, що кличе про помсту до неба, є затримання заробітної платні працівникам, як рівно ж несправедливе винагороджування та відсутність соціального захисту працівників. Експерти слушно зауважують, що поки в нас є таке ганебне явище, як бідність серед населення, яке працює, побороти бідність пенсіонерів буде неможливо.

13. Більше від різного роду субсидій чи спорадичних подачок із рук багатих, суспільному благу мало б слугувати впровадження таких підходів і методів ведення підприємництва, які ставлять у центрі уваги людську особу, її гідність, свободи і права. Соціально спрямований бізнес – це те, що має виволити працедавців і економічні структури від поневолення сліпими законами ринку, під дією яких часто гинуть люди, топчуться права простих працівників, перекареслюються долі старших, ламаються надії молодих.

14. Ми вповні усвідомлюємо і підтримуємо слова великого католицького проповідника Фултона Шіна про те, що «людські серця, отруєні ненавистю, хтивістю та заздрощами, не можуть бути зцілені лише мудрими проповідями та суспільними реформами». Є вкрай необхідна «переміна в людських серцях, у звичках і стилях життя» (Усі брати, 166). Про таку переміну сердець молимося, шляхом такої переміни прагнемо крокувати самі і запрошуємо до цього всіх людей доброї волі. (далі буде)

«ЗАВДАННЯ ЦЕРКВИ – ФОРМУВАТИ ДОБРИХ ХРИСТІЯН, А НЕ ТВОРИТИ СВОЇ ГРУПИ, ПАРТІЇ»

Покликання кожного християнина – жити в Бозі. Коли ми виконуємо цей обов'язок, то, як каже апостол Павло, «уже живу не я – живе в мені Христос». Бог має відповідь на все, Він знає відповідь у кожний момент нашого життя. Коли живемо в благодаті Божій, то Бог дасть на все відповідь. У Бозі ми пізнаємо правдиве добро для нас, правдиву користь.

Завдання християнина – завжди вслухатися у свою совість. Церква ж повинна допомагати людині виховувати своє правильне сумління і в ньому приймати рішення, адже священник є з людиною не кожен мить її життя. Але коли людина виховала своє сумління, відшліфувала його в Бозі через своє духовне життя, через молитву, добрі діла, сповідь, тоді легше приймати рішення.

Добрий християнин – це основа, тоді формується здорове бачення. Добрі християни будуть добрими українцями, добрий християнин буде добрим пре-

зидентом, двірником, мером, господарем. Завдання Церкви – формувати добрих християн, а не творити свої групи, партії, намагатися впливати на державу, президента. Це не завдання Церкви. Церква тоді втрачає свою сутність і покликання.

Проблема в суспільстві полягає також у тому, що Церкву асоціюють із людьми, вказують одразу на священника, єпископа, але Церква – це Христос. Люди ж виховані в суспільстві, формувалися в ньому, в поглядах суспільства. Коли людям Бог дає покликання до служіння священника, єпископа, тощо, то так, хоч це покликання, але вони залишаються людьми і роблять гріхи. Та це їхні особисті гріхи, це не гріхи Церкви, це не позиція Церкви.

**† Венедикт Алексійчук,
єпископ Чиказької єпархії Святого Миколая.
Текст з персональної інтернетсторінки**

XI

417 ПЕРШОКУРСНИКІВ-БАКАЛАВРІВ ПРИЄДНАЛИСЯ ДО СПІЛЬНОТИ УКУ

В Українському католицькому університеті завершилась вступна кампанія на бакалаврат, за результатами якої на навчання зараховано 417 бакалаврів із середнім балом 189,8. За попередніми підрахунками, 55,5% вступників УКУ увійшли до 5% найкращих випускників шкіл за результатами трьох сертифікатів ЗНО.

Приймальна комісія УКУ ►

Про перші підсумки вступної кампанії розповідає керівниця відділу рекрутингу абітурієнтів УКУ Анна-Юстина Турчиновська та відповідальний секретар Приймальної комісії Остап Мачинський. «Цьогорічний вступ мені запам'ятається непередбачуваністю результатів, адже ми отримали майже на 200 електронних заяв більше, ніж минулого року. Проте прогнозованого "швидкого закриття" наборів не сталося, і на 8 з 11 програм вступники могли податись ще в останній 5-й хвили. Ці результати і загалом налагодженість процесу: від перевірки документів в шатрі на вулиці з дотриманням карантинних норм, і до підписання договорів та співбесід в Колегіум – дуже тішать», – каже відповідальний секретар Приймальної комісії Остап Мачинський.

Середній бал цьогорічних вступників на бакалаврат складає 189,8. У порівнянні з минулим роком показники зросли на 0,6 бала. За словами Остапа Мачинського, тенденція зростання середнього балу серед вступників УКУ тримається, починаючи з 2017 року.

Також у 2021 році зросла загальна кількість електронних заявок на вступ – 3048, у 2020 р. – 2867. Щодо географії вступників, то, за підрахунками відділу рекрутингу абітурієнтів УКУ, найбільше в університет вступило молодих людей з Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської областей – 71%, частка, тих, хто представляє інші регіони України – 29% (у 2020 р. вона становила 25,8%).

Ці показники приємно здивували, адже через карантинні обмеження за останній рік працівникам відділу рекрутингу абітурієнтів УКУ дово-

дилось спілкувалися зі вступниками здебільшого в онлайн-форматі. «Щороку маємо багато запитів від абітурієнтів про те, чи зможуть вони отримати рекомендацію на зарахування, якщо початково у рейтинговому списку не потрапляють у 30-ку чи 50-ку найкращих. І наш багаторічний досвід показує, що так. Цей рік не став винятком. Хочу наголосити, що не варто боятися надзвичайно високих балів у рейтинговому списку і треба спробувати свої шанси. До прикладу цього року крайній (50-ий) вступник на право був у стартовому рейтинговому списку на 226 місці», – зазначає керівниця відділу рекрутингу абітурієнтів УКУ Анна-Юстина Турчиновська. [...]

3 повідомлення УКУ

ХІ

«ПРИЧИНА СТРАЖДАНЬ, І ЗОКРЕМА ГОЛОДУ У СВІТІ, НЕ В БРАКУ РЕСУРСІВ, А У БРАКУ ЛЮБОВІ В ЛЮДСЬКИХ СЕРЦЯХ»

Господнє Слово вчить нас в ситуаціях загрози, небезпеки кризи, яку досвідчуємо самі чи бачимо навколо себе, двох речей: беззастережно довіряти Богові як нашому Отцеві, Який піклується про нас і не бажає нашого страждання. А друге – це зректись егоїзму, не залишатися байдужими, відкритися в любові до ближніх, зокрема до потребуючих, знедолених, страждених, щоб послужити їм. Про це мовив Преосвященний владика Богдан Дзюрах, Апостольський екзарх для українців візантійського обряду у Німеччині та країнах Скандинавії, під час проповіді у VIII Неділю по Зісланні Святого Духа, 15 серпня 2021 року.

ШКОЛА ЄВАНГЕЛЬСЬКОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Боже Слово вчить нас сьогодні нового євангельського способу життя, яким має відзначитися кожен Христовий учень. Апостоли мусили теж пройти цю євангельську школу і в нинішньому Євангелії саме видно етапи їхнього навчання. Ось погляньмо як поводить Вчитель і як поведуться учні. Про Ісуса сказано, що Він «побачив силу народу, змилюсердився над ними та вигоїв їхніх недужих».

Бернардо Строцці, (бл. 1581-1644), «Пророк Ілля та вдова із Серепти»

Ісусова поведінка охоплює усі виміри Його особи: Він бачить, милосердиться і зцілює. У своїх діях Ісус не зупиняється на півдорозі. Натомість учні, які теж побачили цю силу народу, вони зауважили його нужду, його фізичний голод. Можливо, навіть відчували жалощі до цих людей, хоч, смію припустити, ці жалощі, це співчуття не сягнуло глибин їхнього ества, їхнього серця. **Чому так думаю?** Бо учні не були готові чимось пожертвувати задля цих людей, зробити щось конкретне, щоб допомогти їм, навіть відмовившись від власного комфорту. Вони, натомість, вирішили «вмити руки», вдати, що ці людські земні проблеми їх не стосуються, що люди мусять самі давати собі раду, хто як може, то ж пропонують Ісусові і людям свій досить дешевий «рецепт» вирішення проблеми: «Відпусти людей, нехай ідуть по селах та куплять собі поживи».

НАБЛИЗИТИСЯ ДО БОГА У ПЕРІОДИ ВИПРОБУВАНЬ

Ісус не годиться на цей людський спосіб мислення і дії. То ж починає терпеливо вчити своїх учнів. Спершу каже, що людям не слід відходити від Нього. Насправді у людському житті існує велика спокуса у ситуації загрози, важкої ситуації чи кризи відходити від Бога, віддалятися від Нього. Насправді ж, у кожній кризовій ситуації перше, що нам доконче необхідно, це – наблизитися до Бога. Що більше, дуже часто Бог допускає певні кризові ситуації і випробування у нашому житті і в житті наших ближніх з єдиною метою: щоб нас і наших ближніх наблизити до Себе. «Поки я не був іще упокорений, блукав я, тепер же я пильную Твоє слово» –

визнає псалмоспівець (Пс. 119, 67). І цей досвід повторюється в житті багатьох людей досить часто.

На жаль, не всі розуміють цю Божу педагогіку, то ж Господь Ісус особисто каже знову і знову своїм учням і кожному із нас: «Не треба їм відходити!». Подібно як Він, промовляючи устами старозавітного пророка Ісаї, кликав до свого народу перед лицем смертельної загрози: «Так говорить Господь Бог, Святий Ізраїля: "В навершенні й спокої ви спасетеся; у тиші та в довірі – ваша сила"» (Іс 30, 15). Оце довір'я до Господа і спокій виражені запрошенням до народу сісти на траву...

ГОСПОДЬ СПАСАЄ НАС І НАШИХ БЛИЖНІХ, АЛЕ НЕ БЕЗ НАШОЇ СПІВДІЇ

Втім, наблизитись до Господа, сісти на м'яку траву зовсім не означає сидіти, склавши руки. Господь спасає нас і наших ближніх, але не без нашої співдії. Цією силою, якою Бог спасає і преображає світ, є сила Його любови, а зовнішнім проявом цієї сили є служіння Його учнів – безкорисливе, жертвне, щире.

Так, учні попервах хотіли керуватися принципом «своя сорочка ближча до тіла», суттю якого, очевидно, не є любов, а егоїзм і самолюбство. Вони, маючи в значці п'ять хлібів і дві рибини, мали намір, відпустивши народ із співчутливим виглядом і чемними напутніми словами, разом засісти самим на м'якій травичці, закликати ще й Ісуса, витягнути харчі і смачно пообідати. Натомість Вчитель каже їм спробувати забути про себе і поставити у центр своєї уваги і своїх дій іншу людину, почати їй служити. Він пропонує своїм учням виклик: віддати «свою сорочку»,

яка є ближче до тіла, ближнім, наблизити їх до себе, послужити їм, довірившись цілком Йому, Його присутності і Його любові. І так стається чудо.

” Байдужість, егоїзм і самолюбство вбивають людей набагато більше, ніж голод, війни і конфлікти.

Властиво, те, до чого Ісус запрошує апостолів, відоме вже в Старому Завіті. Мене завжди вражала розповідь про вдову з Сарепти, до якої був посланий пророк Ілля, щоб вона його нагодувала в той час, як в тому краї лютував великий голод. Найдраматичніший момент цієї розповіді настає тоді, коли жінка каже, що вона має тільки пригорщу борошна і трішки олії і ось тепер збирає дрова, щоб спекти останнього маленького коржа, який планує з'їсти разом з сином і відтак – померти, а пророк Ілля пропонує їй: «Не журись, іди й зроби, як сказала; тільки наперед спечи мені коржика і принеси сюди, собі ж і синові приготуєш опісля. Так бо говорить Господь, Бог Ізраїля: Посуд з мукою не спорожниться, глечик з олією не опустіє аж до того дня, коли Господь пошле дощ на землю» (1 Цар. 17, 13–14). І ось жінка робить крок надзвичайної довіри до Божого Слова: віддає свій останній харч пророкові і стає свідком і співучасницею чуда Божого: борошно справді не закінчується, олія – не вичерпується.

БРАК ЛЮБОВІ У ЛЮДСЬКИХ СЕРЦЯХ

Причина страждань, і зокрема голоду у світі, не в браку ресурсів, а у браку любові в людських серцях. Байдужість, егоїзм і самолюбство вбивають людей набагато більше, ніж голод, війни і конфлікти. Властиво, саме людські гріхи стають причиною страждань, самотності і смерті мільйонів на цьому світі. З іншого боку, наші обмежені засоби не є і не можуть стати причиною відмови потребуючим людям конечної підтримки. Бо, якщо будемо щирі зі самими собою, то ствердимо, що ми все ж таки маємо більше, ніж ті,

що звертаються до нас за допомогою. З іншого боку, досвід показує, що, як правило, саме люди менше заможні є більш вразливі на потреби ближніх і щедрі, коли йдеться про благодійність. Гарно це виразив сучасний апостол прокажених Слуга Божий Рауль Фоллеро (Raoul Follereau), французький поет і публіцист, якого ще за життя називали «святим Франциском ХХ-го століття», кажучи, що для убогих найбільшим даром є інші убогі, – єдині, хто в стані зрозуміти стражденню людину і допомогти їй.

ДОВІРЯТИ БОГОВІ І ЗРЕКТИСЯ ЕГОЇЗМУ

Господнє Слово вчить нас в ситуаціях загрози, небезпеки кризи, яку досвідчуємо самі чи бачимо навколо себе, двох речей: беззастережно довіряти Богові як нашому Отцеві, Який піклується про нас і не бажає нашого страждання. А друге – це зректися егоїзму, не залишатися байдужими, відкритися в любові до ближніх, зокрема до потребуючих, знедолених, страждених, щоб послужити їм. Як написали владика УГКЦ в нещодавньому Посланні про убогість: «Ніхто з-посеред нас не є таким убогим, щоб не міг поділитися з іншими. Лише тіснота серця може перешкодити нам це зробити. Натомість серце, що містить у собі бодай крихту Христових думок і почуттів (пор. Флп. 2, 5), не зможе не сказати перед лицем людського болю і страждання: "Жаль мені цих людей" (пор. Мт. 15, 32). А цей жаль серця неодмінно породжуватиме щирю молитву, діла милосердя, готовність поділитися, скласти пожертву на благодійну мету, щоб рятувати життя і захищати знедолену людину, даруючи їй свій час, увагу і матеріальні засоби, потрібні для життя» (26).

Так і ми будемо ставати свідками та співтворцями чуда – об'явлення Божої любові, Божого життя на цьому світі, яке преобразатиме наші серця і через нас – відновлятиме Господнім Духом обличчя нашої землі і всього людства. Амінь.

† Богдан Дзюрах,
Апостольський екзарх у Німеччині та країнах
Скандинавії

ВІДНОВЛЕНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ: ЧОМУ ЦЕ ВАЖЛИВО!

Цього року українці та наші друзі по всьому світу відзначатимуть 30-ту річницю відновлення Незалежності України та здійснення далекоглядних слів нашого легендарного пророка Тараса Шевченка, який у 1845 році написав у своїй поемі «Великий льох»:

*Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти!*

Тридцять років тому була вислухана незліченна кількість обнадійливих молитов, боротьба мужнього

Давида проти Голіафа українських борців за свободу здобула перемогу та величезні жертви цілих поколінь українців були винагороджені, коли українці отримали найбільший Божий дар для нації та наступні слова Акту проголошення незалежності України пролунали у Верховній Раді України 24 серпня 1991 року:

*Верховна Рада... урочисто проголошує
незалежність України та створення самостійної
української держави – України.*

*Територія України є неподільною і недоторканною.
Віднині на території України мають чинність
виключно Конституція і закони України.*

Ця декларація про відновлення Незалежності України є, безперечно, однією з найважливіших і визначальних геополітичних подій ХХ століття.

Дійсно, коли Україна ще раз і назавжди проголосила свою відновлену Незалежність, вона підштовхнула всіх до нової геополітичної ери, спричинила крах того, що колишній Президент США Рональд Рейган правильно назвав «імперією зла», і дозволила українському народу вийти з колоніалізму та увійти у завидне коло вільних народів світу.

Щоб краще зрозуміти і повністю оцінити масштаби цієї події, необхідно усвідомити задушливе ярмо, якого нарешті змогла позбутися Україна.

Україна страждала протягом трьох століть від нещадного російського панування та експлуатації, включаючи понад 70 років невимовного комуністичного терору, який лише у ХХ столітті включав:

- Голодомор, який забрав мільйони українських життів і тепер визнаний міжнародним співтовариством таким, яким він був насправді, – одним із найгірших геноцидів в історії людства;
- заборону релігії, конфіскацію церковного майна та системні переслідування і вбивства ієрархії, духовенства та мирян українських Церков та релігійних спільнот, які змусили віруючих, як за часів злого римського імператора Нерона, піти в катакомби;
- жорстокі репресії та страти видатних діячів України в науці, літературі, культурі та мистецтві, у тому числі в період, відомий як «Розстріляне Відродження»;
- нещадну русифікацію та знищення будь-якого опору радянській імперії або прояв будь-якої форми Незалежності України, що призвели до примусового ув'язнення незліченної кількості мільйонів українців у радянських таборих смерті – ГУЛАГу;
- втрату мільйонів українських життів від рук Червоної армії та нацистів під час Другої світової війни;
- Чорнобильську катастрофу, яка стала продовженням політики недбалого та ненаситного розкрадання українських ресурсів Кремлем, а відтак приховуванням цього ядерного вибуху (проводячи під радіоактивним небом – лише через п'ять днів після катастрофи – парад 1 травня у столиці України Києві, всього за 90 кілометрів від ядерного вибуху, тим самим ставлячи під загрозу життя невинних людей, включаючи мольдь та дітей).

Тільки на цьому тлі можна почати оцінювати величезну важливість довгоочікуваного проголошення відновлення Незалежності України 24 серпня 1991 року.

У світлі цього українці повинні бути індивідуально, колективно і вічно вдячні Всевишньому за те, що розкував кайдани радянської імперії та задовольнив палкі прагнення українського народу до свободи.

Українських борців за свободу, які проклали шлях до відновлення Незалежності України, і всіх тих, хто тепер мужньо захищає територіальну цілісність України від військової агресії Росії, також слід вшанувати як національних героїв України.

Відновивши Незалежність України, український народ взяв під контроль як свою землю, так і свою долю.

Українська діаспора внесла свій вклад до цієї великої історії успіху, активно підтримуючи українську націю та її борців за свободу. Українська діаспора також скористалася від проголошення відновленої Незалежності України, оскільки тепер Захід визнає, що українці

в діаспорі мають коріння в країні під назвою Україна, а не на якійсь невідомій території, що входить до складу австро-угорської, польської, румунської, або радянської держави.

Відновлення Незалежності України в 1991 році стало також останнім цвяхом у труні однієї з найжорстокіших імперій світу та призвело до розпаду Радянського Союзу на 15 незалежних держав. Таким чином, Незалежність України забезпечила звільнення багатьох інших поневолених народів колишнього Радянського Союзу.

У своїй книзі «Стратегічне бачення: Америка та криза глобальної влади» Збігнев Бжезінський, відомий інтелектуал зовнішньої політики США, який був радником Президента США з національної безпеки Джиммі Картера, а також радником із закордонних справ кількох інших президентів США, написав:

*Не можна переоцінити, що без України
Росія перестане бути імперією,
але з Україною, підпорядкованою,
а тоді підкореною,
Росія автоматично стає імперією.*

У цьому сенсі Незалежність України усунула постійну загрозу, що виходила від Російської імперії, і зробила світ набагато безпечнішим місцем для життя.

Росія визнала Незалежність України лише за назвою, але ніколи не прийняла геополітичну реальність, що в результаті виникла.

Дійсно, Володимир Путін, сучасний російський клептократичний цар з імперіалістичними амбіціями, відкрито нарікав на те, що розпад Радянського Союзу був «найбільшою катастрофою ХХ століття», і він залишається рішучим у поновленні його так званої слави.

Саме тому Росія вторглась у Крим у лютому 2014 року, а незабаром після цього – у частини Сходу України. Відтоді Росія вела безперервну та порочну гібридну війну проти України з чіткою метою повернути над нею контроль. Ця кричуща військова агресія вже знищила безпощадно як людей, так і майно. Протягом останніх семи років російської агресії лише в окупованих Донецькій та Луганській областях було вбито понад 14 000 осіб і понад 30 000 осіб отримало поранення (включаючи українських цивільних та військових), а в Україні, наразі, понад 1,5 мільйона внутрішньо переміщених осіб.

Ця військова агресія націлена не тільки на Крим та Донецьку і Луганську області. Кінцевою метою є вся Україна, оскільки Путін повністю розуміє геополітичну оцінку Бжезінського про те, що з підпорядкованою Україною «Росія автоматично стає імперією».

На жаль, хоча Захід підтримує Україну і засуджує кричущі порушення Росією світового порядку, західні лідери все ще не усвідомлюють того факту, що план Путіна виходить далеко за межі Криму та Донецької і Луганської областей, і націлений на Незалежність України з метою відтворення нової і загрозової Російської імперії.

Слід зазначити, що так само, як Незалежність України у 1991 році ліквідувала «імперію зла» та забезпечила появу 14 додаткових незалежних держав, нинішні зусилля Путіна відновити цю саму імперію шляхом підкорення України поставлять під величезний ризик мир, безпеку та стабільність у всьому світі.

З цієї причини міжнародне співтовариство має не тільки брати участь у цьогорічному вшануванні 30-ї річниці Незалежності України, а й активно допомагати Україні повністю відновити та захистити свою територіальну цілісність. Це слід робити не тільки заради України, а й заради міжнародної спільноти.

Незалежність України та повноправне членство в Європейському Союзі та НАТО – найкраща надія Європи на безпеку та стабільність проти гібридної агресії Росії, спрямованої на Захід.

Щоб допомогти Україні повністю відновити та захистити свою територіальну цілісність, західні лідери повинні вжити ефективних заходів, а саме забезпечити щоб:

- (1) НАТО надав Україні План дій щодо членства в НАТО;
- (2) проект Кремля «Північний потік-2» був скасований;
- (3) Росії було заборонено користуватися SWIFT, якщо вона не деокупує Україну протягом певного періоду часу, визначеного Заходом.

Такі рішучі дії допоможуть Україні забезпечи-

ти, щоб усі українці (включаючи тих, хто проживає на тимчасово окупованих територіях у Криму та Донецькій і Луганській областях) могли повноцінно святкувати майбутні річниці відновлення Незалежності України.

Такі дії також забезпечать, щоб ми всі жили у більш процвітаючому та безпечному світі, де всі люди та нації мають значно більші шанси користуватися основними свободами, закріпленими у Статуті ООН.

Слава Україні! Героям Слава!

Евген Чолій,

Президент Громадської організації «Україна-2050»;

Почесний консул України в Монреалі;

Президент Світового Конгресу Українців (2008–2018 рр.)

СТУПИТИ НА ДОРОГУ БРАТЕРСТВА (22)

Знайомимо вас з новою енциклікою Папи Франциска на тему братерства та соціальної дружби. У шостому розділі енцикліки «Fratelli tutti» про братерство та суспільну дружбу, що має назву «Діалог і суспільна дружба», Папа Франциск пропонує концепцію життя як «мистецтва зустрічі» з усіма, також і з периферіями світу, бо «від усіх можна чогось навчитися, ніхто не є непотрібним».

Святіший Отець вказує на те, що справжній діалог включає «здатність шанувати точку зору іншої людини» та ділиться думками про роль медіа, які в сьогоденному глобалізованому світі «можуть допомогти нам почувати себе ближчими одне до одного». Однак, «потрібно постійно перевіряти, чи актуальні форми комунікації нас дійсно спрямовують до щедрої зустрічі з іншими людьми, до щирих пошуків усієї правди, до служіння, до близькості з останніми, до праці ради загального добра».

У цьому контексті Папа звертає увагу на те, що релятивізм не є відповіддю на виклики, пов'язані із необхідністю прислухатися до точки зору іншого. Замаскований під видом терпимості, «він полегшує інтерпретацію моральних цінностей на користь владних сил і того, що їм потрібно в даний момент» (206).

«Чи можливо звертати увагу на правду, шукати правду, яка відповідає нашій найглибшій дійсності? Чим є закон без переконання, здобутого на довгій дорозі роздумів і мудрості, в тому що кожна людська істота священна і недоторкана?» – запитує автор, наголошуючи, що для того, аби суспільство мало майбутнє, потрібно розвинути почуття пошани до правди про гідність людини. Бо тоді не вбиватимемо іншого з переконання, а не боячись осудження і покарання. «Це невід'ємна правда, яку пізнаємо розумом і приймаємо сумлінням. Суспільство є шляхетним і гідним пошани також тому, що підтримує пошуки правди і прив'язане до основних правд», – додає він (207).

Як підкреслює Папа, потрібно вчитися демаскувати різні способи маніпуляції, деформації та приховування правди в публічній і приватній сферах. Йдеться не тільки про переказування фактів пресою, але про шукання «найтвердіших основ» наших рішень і прав. «Це озна-

Йозеф Куделька, Париж, 1980

чає визнати, що людський розум може переступити через тимчасові вигоди й зрозуміти деякі незмінні правди, які були до нас й існуватимуть завжди. Досліджуючи людську природу, розум відкриває цінності, які універсальні тому, що з неї походять» (208).

Загроза релятивізму полягає в тому, що основні права людини, які сьогодні вважаються невід'ємними, можна тоді заперечити, досягнувши «згоди» «приспаного й заляканого люду». Зрештою, згодою також можна маніпулювати. «Ми вже маємо достатньо доказів, що можемо зробити багато доброго, але водночас слід визнати, що маємо в собі здатність нищити», – нагадує Святіший Отець, запитуючи, чи байдужий безжалісний індивідуалізм «не є також наслідком лінивства у пошуках найбільших цінностей, які виходять за тимчасові потреби»? До релятивізму додається небезпека того, що «сильний чи хитрий» зуміє накинути свою

«правду». Крім того, «усунення моральних аргументів призводить до того, що закон не може покликуватись на фундаментальний принцип справедливості, а стає відображенням панівних ідей» (209–210).

” Те, що кожна людина має невід’ємну гідність, є істиною, яка відповідає людській природі незалежно від будь-яких культурних змін.

У цьому контексті Глава Католицької Церкви зазначає, що в «плюралістичному суспільстві діалог – це найвідповідніший спосіб пізнати те, що завжди слід приймати й шанувати і що виходить за межі консенсусу в конкретній ситуації». Мається на увазі діалог, який потрібно «збагачувати й освічувати мотивами, раціональними аргументами, різноманітними перспективами, внеском різних наук і точок зору, і в якому є місце для переконання, що можна дійти до деяких елементарних прав, які завжди треба підтримувати». Адже переконання в тому, що існують деякі незмінні цінності, «навіть якщо їх не завжди легко розпізнати», надає твердості й стабільності соціальній етиці. Навіть пізнавши й прийнявши їх завдяки діалогу й згоді, бачимо, що ці основні цінності «перебувають поза будь-якими консенсусами, і визнаємо їх трансцендентними щодо наших конкретних ситуацій, а тому такими, які ніколи не можна змінювати» (211).

Папа вказує на те, що «в самій дійсності людини й суспільства, у їхній внутрішній природі», існує низка

основних структур, які підтримують їхній розвиток. Саме звідси випливають окреслені вимоги, які можна відкрити завдяки діалогові, хоча вони «не завжди є результатом згоди у прямому значенні». Немає потреби «протиставляти інтереси суспільства, згоду і дійсність об’єктивної правди», бо ці три елементи «можуть гармонійно поєднатися, якщо, завдяки діалогу, особи наслідуються дійти аж до суті справи» (212).

«Якщо потрібно шанувати гідність іншої людини в кожній ситуації, то не тому, що ми придумали чи припустили собі гідність інших, а тому, що вони справді мають цінність, яка перевищує всі матеріальні речі й обставини, і яка вимагає, щоб до них ставилися інакше. Те, що кожна людина має невід’ємну гідність, є істиною, яка відповідає людській природі незалежно від будь-яких культурних змін. Отож, людина має ту саму недоторкану гідність у кожній історичній епісоді, і ніхто не має права в деяких обставинах заперечувати це переконання чи діяти проти нього», – наголошує Святіший Отець, вказуючи на те, що розум може досліджувати дійсність речей за посередництвом рефлексії, досвіду й діалогу, «аби розпізнати в цій дійсності, яка його перевищує, основу певних універсальних моральних вимог» (213).

Підсумовуючи, Папа стверджує, що агностикам цей фундамент може здаватися достатнім, аби надати тверде й стабільне універсальне значення основним етичним нормам, які не підлягають дискусіям і можуть запобігти новим катастрофам. Для віруючих, натомість, людська природа, яка є джерелом етичних норм, «створена Богом, Який остаточно надає твердий фундамент цим нормам» (214).

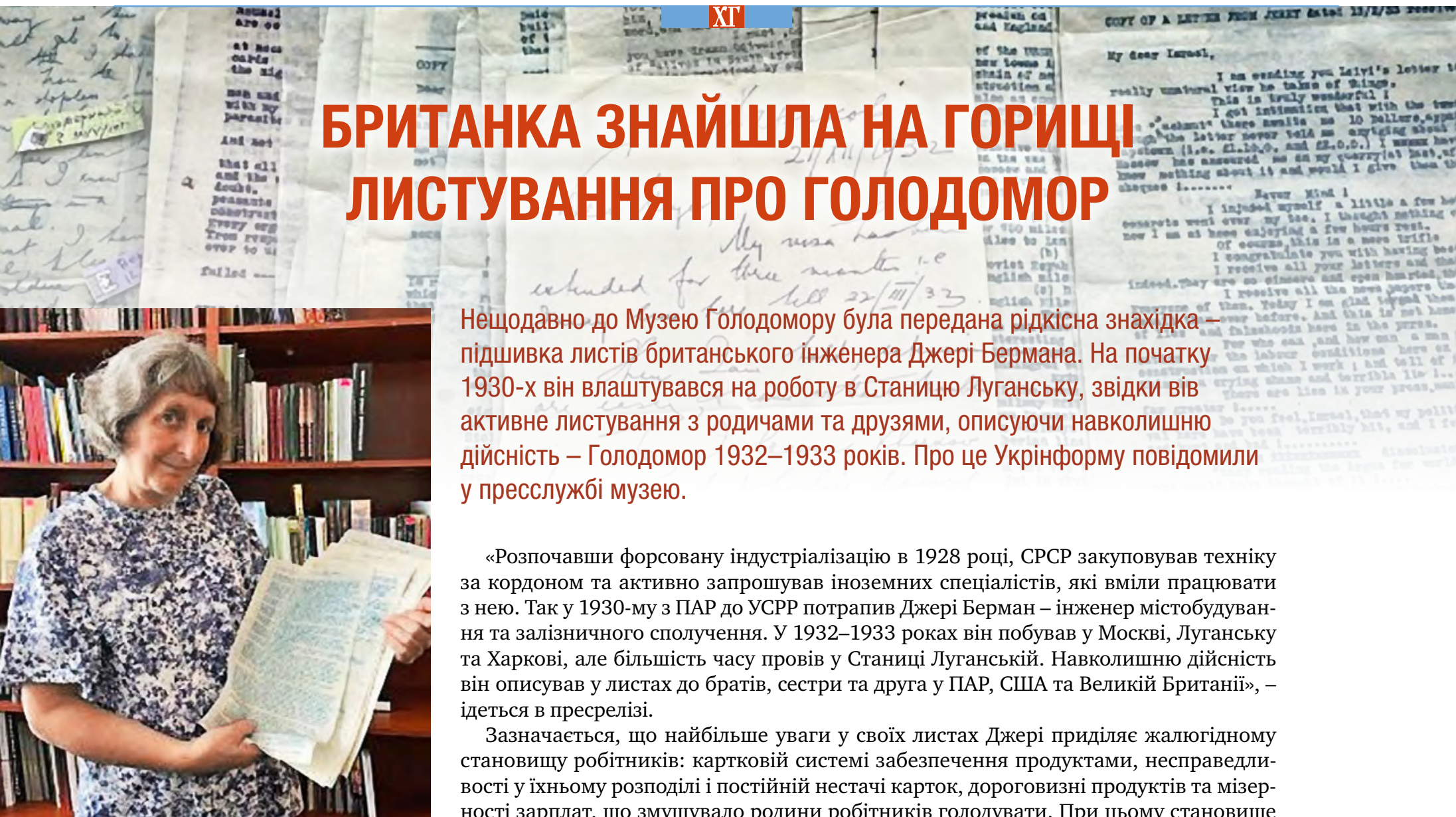
Новини Ватикану на основі перекладу українською мовою, поширеного єзуїтською спільнотою в Україні

БРИТАНКА ЗНАЙШЛА НА ГОРИЩІ ЛИСТУВАННЯ ПРО ГОЛОДОМОР

Нещодавно до Музею Голодомору була передана рідкісна знахідка – підшивка листів британського інженера Джері Бермана. На початку 1930-х він влаштувався на роботу в Станцію Луганську, звідки вів активне листування з родичами та друзями, описуючи навколишню дійсність – Голодомор 1932–1933 років. Про це Укрінформу повідомили у пресслужбі музею.

«Розпочавши форсовану індустріалізацію в 1928 році, СРСР закуповував техніку за кордоном та активно запрошував іноземних спеціалістів, які вміли працювати з нею. Так у 1930-му з ПАР до УСРР потрапив Джері Берман – інженер містобудування та залізничного сполучення. У 1932–1933 роках він побував у Москві, Луганську та Харкові, але більшість часу провів у Станції Луганській. Навколишню дійсність він описував у листах до братів, сестри та друга у ПАР, США та Великій Британії», – ідеться в пресрелізі.

Зазначається, що найбільше уваги у своїх листах Джері приділяє жалюгідному становищу робітників: картковій системі забезпечення продуктами, несправедливості у їхньому розподілі і постійній нестачі карток, дороговизні продуктів та мізерності зарплат, що змушувало родини робітників голодувати. При цьому становище

іноземних спеціалістів прирівнювалося до партійної номенклатури й було значно кращим – для них діяли власна система магазинів, закриті їдальні тощо. У листах Джері не лише описує побут 1930-х, а й дає власну етичну оцінку злочинним діям СРСР.

Зокрема, він писав: «Небажано носити з собою хліб у кількості понад одnodенний раціон. Ціла буханка хліба, яку ви можете отримати, можливо, на кілька днів, спричинить таку подію, що всі перехожі зупиняться і дивитимуться на вас. Це чорний хліб. Я можу сміливо сказати, що моє життя опинилося б у великій небезпеці, якби я був помічений у володінні лише однією скибочкою білого хліба. Такого тут не бачили з 1928 року. Тут, де вирощують пшеницю!».

Також він зазначав: «З кожним місяцем стає все гірше і гірше, тому цього місяця я отримую картки на 4 робітників, тобто, наприклад, одну картку треба розділити між 4 працівниками та їхніми сім'ями, тобто кожен отримує "нічого"! Тут ми всі працюємо тільки за хліб. Нічого іншого ми не отримуємо, крім кількох рублів».

Як повідомляють у Музею Голодомору, підшивка з листами Джері Бермана була знайдена на горищі британкою Алісон Маршал, дідусь якої – Мейер Фортес – був другом і одним із адресатів інженера. На початку 2021 року вона особисто передала цю унікальну знахідку до Музею Голодомору. Ці листи є унікальним свідченням та важливим джерелом інформації

про 1930-ті в Україні, та безпосередньо про умови життя робітників під час Голодомору.

Вже дуже скоро у відвідувачів музею буде можливість побачити ці листи у Залі Пам'яті, яку буде відкрито на початку вересня.

Подано за: Укрінформ;
світлини: holodomormuseum.org.ua

XI

ЖАН-ПОЛЬ БЕЛЬМОНДО (1933-2021)

Дізнавшись, що Миколайчук знімається в Болгарії, Жан-Поль Бельмондо, який у цей час також знаходився у Болгарії, прийшов на знімальний майданчик і запросив колегу на зустріч, посидіти у барі. Коли ж їм запропонували послуги перекладача, Бельмондо сказав: «Якщо двом таким акторам, щоб зрозуміти один одного, потрібен хтось іще, то акторська справа взагалі нічого не варта на цьому світі». Вони провели вечір удвох, так і не зронивши жодного слова.

Що було перед цим? «Тіні забутих предків» – фільм, який увійшов до Книги рекордів Гіннеса, здобувши

39 міжнародних нагород, 28 призів на кінофестивалях (із них – 24 Гран-прі) у 21 країні, рахуючи Італію, Грецію, Аргентину. Гарвардський університет вніс стрічку до списку обов'язкових для перегляду студентам, які претендують на вищий ступінь у кінознавстві.

У Радянському Союзі ж фільм на довгі роки ліг на полицю. Як і «Пропала грамота» Бориса Івченка, «Білий плах із чорною ознакою» Юрія Ілленка та інші українські фільми, визнані «надто націоналістичними».

Світлана Романенко, з ФБ

XI

БОРИС ГУДЗЯК: «МІНЯТИ КРАЇНУ ТРЕБА, ВЛАДУ МІНЯТИ ТРЕБА, АЛЕ Я РАДЖУ ПОЧАТИ З ТОГО, ЩОБ ЗМІНИТИ СЕБЕ»

Нині владика Борис – митрополит Української Греко-Католицької Церкви та голова Філадельфійської архієпархії в США. Його часто називають моральним авторитетом, і для багатьох українців він дійсно ним є. Служіння Бориса Гудзяка Богу і людям – це вже

невід'ємна частина української історії.

Коли Борис Гудзяк уперше приїхав в Україну наприкінці 1970-х, 17-річним юнаком, ще було важко уявити, як у тогочасній радянській пастці можна досягти свободи для української Церкви, мови, культури.

▲
С-на: Макс Требухов

Але серед багатьох українців була й надія. Тому роками Борис Ґудзяк відкладав книжки для майбутньої Богословської академії у Львові, яка згодом трансформувалася в один з найкращих нині навчальних закладів – Український католицький університет.

Для спецпроекту «Уроки Незалежності» ми говорили з владикою Борисом про підпілля і відродження УГКЦ; про важливість вищої освіти для цінностей, а не лише прикладних знань. Але також зачепили важливі й надзвичайно непрості питання: як навчитися любити, де брати сили, як бути наодинці із собою, чи потрібні взагалі моральні авторитети і яким є майбутнє України?

«УЖЕ СЬОГОДНІ ЯСНО, ЩО КДБ ПРАЦЮВАВ НА ВСІХ ФРОНТАХ, ЩОБ ПІДКОСИТИ ВИХІД ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ З ПІДПІЛЛЯ»

Соня Кошкіна: Ви вперше потрапили в Україну в 1970-х роках, в епоху застою. Припускаю, що живучи в емігрантському середовищі у США, ви абсолютно інакше уявляли собі те, що потім побачили тут. Яким ви тоді уявляли майбутнє України?

Вл. Борис Ґудзяк: Мені тоді було 17, і, очевидно, зустріч з Україною була важливим моментом у моєму житті. Україна, яка раніше існувала в розповідях, казках, мріях, протестах під радянським посольством, враз стала реальністю. Я не мав близьких родичів в Америці, а тут з'явилася рідня. У США ми говорили українською якимось своїм маленьким гетто, а тут були цілі україномовні міста – Львів чи Тернопіль.

Ми, знаєте, були надто молоді, щоб не вірити в романтику. У двох поколіннях моєї родини родичі воювали на фронті і навіть загинули за свободу України. Тому, звісно, була надія на свободу Церкви, культури, мови. У 1978 році непросто уявити, як цього досягнути. Але у 1980-му, коли я вже став семінаристом у Римі і з'явилася польська «Солідарність», ми відчували тріщини у великому радянському комуністичному блоці. Мрії ставали більш реальною перспективою.

Минуло ще кілька років, поки прийшов до влади Горбачов, а з ним *гласність*, *перебудова*. У 1988 році я приїхав стажуватися до Києва як американський докторант. Тоді тріщини в Радянському Союзі стали ще ширшими. Як семінарист, який вчився під омофором глави Церкви в екзилі, я уявляв, що буду священником в Україні.

С.К.: Ви писали для Івана Павла II доповіді про діяльність підпільної Церкви в Україні. Яким було підпільне життя Церкви з кінця 1970-х, і що ви вже застали у 1980-х?

Вл. Б. Ґудзяк: Я написав два загальні звіти у 1988–1989

роках. Це був наративний загальний опис радянського українського суспільства, соціальних питань і проблем. Наприклад, я писав про ситуацію з подружжями, статистику абортів, намагався подати Папі, як виглядає релігійна свідомість. Я в жодному тексті не називав прізвищ підпільників і взагалі мав обмежений контакт з ними, тому що будь-кого до себе вони не допускали. Але були контактні особи. Наприклад, отець Михайло Гаврилів, отець Севастіян Дмитрух, владика Юліан Вороновський.

С.К.: Ви розуміли тоді, що суспільство потребує відновлення нормального релігійного життя і що це може незабаром статися?

Вл. Б. Ґудзяк: Я вже тоді почав складати книжки для майбутньої бібліотеки Богословської академії у Львові. У Львові живе Леся Крип'якевич, невістка історика Івана Крип'якевича, вона сама донька підпільного священника Артемія Цегельського. У неї я почав відкладати зошити, записки Наукового товариства Шевченка, інші книжки. Тобто ми вже думали, що робити, коли стане можливо щось робити.

С.К.: Тобто ви не сумнівалися, що буде відновлення Церкви, і вже тоді знали, що буде УКУ?

Вл. Б. Ґудзяк: Патріарх Йосиф Сліпий, як ми були його студентами, говорив: «Зло не триватиме завжди, готуйтеся». Будуть зміни з національного боку, чи з церковного, чи взагалі просто щодо гідності людини. На це ми надіялися. Надія – це не впевненість, це не проекція, а духовний стан. Бо часом немає можливостей, але ми покликані бути людьми надії.

С.К.: Мій колега Олег Базар, який жив на Львівщині, згадував, що в Західній Україні тоді були серйозні сутички між Українською Православною Церквою і УГКЦ. Як пройшов процес виходу УГКЦ з підпілля?

Вл. Б. Ґудзяк: Я не був ані свідком, ані учасником цих сутичок, бо в 1988-му перебував у Києві, а з Америки

▲
Борис Ґудзяк перед місцем майбутнього кампусу УКУ, територію якого у цей день посвятив Папа Іван Павло II. В руках переносний престол з часів підпілля УГКЦ, який був вручений Папі як символічний дарунок, 26 червня 2001 року. Світлина: з архіву УКУ

▲
Владика Борис та Мирослав Маринович (ліворуч).
С-на: з архіву Бориса Гудзяка

до Львова переїхав аж у 1992-му. Протягом тих років лише коротко бував у Західній Україні. 1988 рік – це тисячоліття Хрещення Київської Русі, і тоді трапилося кілька великих здвигів.

У 1989 році навесні почалися перші велелюдні публічні відкриті літургії, але Церква була ще нелегальна. Я був свідком богослужінь біля церкви Святого Михаїла у Львові. Першого грудня Горбачов зустрівся з Папою Римським, і того дня перед зустріччю оголосили, що УГКЦ може реєструвати свої парафії. Це був

”

Сучасна культура деконструє все – ким є чоловік, ким є жінка, що таке подружжя, що таке політика. Тому вибухає популізм.

процес, який дійсно супроводжувався конфліктами.

Уже сьогодні ясно, що КДБ працював на всіх фронтах, щоб підкосити вихід Греко-Католицької Церкви з підпілля. Навіть деякі процеси в українському православ'ї були стимульовані на протигагу тому, що відбувалося в Галичині. Бо цікаво, що, наприклад, Українська Автокефальна Церква, яка мала свою історію в Центральній і Східній Україні, влітку 1989-го розгорнулася в Галичині.

У 1990 році, побачивши, що відбувається в Україні після виходу Церкви з підпілля, я запропонував провести з'їзд «Українська молодь – Христові» і Тиждень християнської культури у Львові. Узяли участь 40 тисяч людей. Ресторани нам надавали безкоштовні обіди, ми привезли в Україну більше ніж 40 тисяч молитовників, надрукованих у Польщі. Це був масовий здвиг, який відновлював традиції митрополита Андрея Шептицького, адже подібний з'їзд відбувався в 1933 році.

Ще один момент. Навесні 1991 року я мав честь летіти разом з Блаженнішим Мирославом Іваном Любачівським [главою УГКЦ і кардиналом Католицької Церкви – Ред.], який повертався в Україну. Я тоді ще не був священником, а лише перекладав для іноземних журналістів. Через рік, коли я завершив дисертацію і сідав у літак до України, отець Іван Дацько сказав, що Блаженніший просить, щоб я взявся за відновлення Богословської академії.

«УНІВЕРСИТЕТ – ЦЕ НЕ КАМЕДІ-КЛАБ. КИНУТИ МІЛЬЯРДИ І МІЛЬЙОНИ, ПОБУДУВАТИ БУДИНКИ І НАПХАТИ ЇХ ТЕХНОКРАТІЄЮ – ЦЕ НЕ УНІВЕРСИТЕТ»

Анастасія Іванців: Чи не було вам складно встанов-

лювати зв'язки з українцями в Україні?

Вл. Б. Гудзяк: Я сказав би – ні. Мене не бентежили обставини, негаразди із сантехнікою чи з їжею. У Києві я жив на вулиці Ломоносова пів року з одним чайником, харчувався зі студентами, ходив до молочних барів, бо там була чиста манна каша, купував собі бублики і вареники. Я мав тоді досить люксову стипендію, 360 карбованців, тому купував багато книг.

На 52 мільйони людей у республіці я був єдиним американським докторантом, і мені не вірили, що я зі США. Через спосіб вимови казали: «Ну, ви поляк, десь із заходу». Я мусив паспорт показувати. Так, були певні бюрократичні перепони – мені місяцями не давали читацького квитка до бібліотеки, не давали доступу до архіву у Львові.

Але думаю, що той я, як стажист, був певною атракцією для багатьох. Бо по-перше, приїхав з Америки, а по-друге, бренд Гарвардського університету, у якому я вчився, інтригував багатьох в академічних та інтелектуальних колах. А для церковних я був цікавим тим, що міг розповідати про Блаженнішого Йосифа Сліпого, отця-архимандрита Любомира Гузара.

А.І.: Ви почали у Львові розбудову Українського католицького університету як класичного західного вишу з чіткою структурою і прозорим фінансуванням. Наскільки складно було розбудувати таку інституцію з українцями, які формувалися за часів СРСР?

Вл. Б. Гудзяк: Зав'язати стосунки з номенклатурою було непросто. Спочатку важко було навіть просто зустрітися з мером Львова, отримати якусь приміщення, і так тривало аж до Помаранчевої революції. Найбільші труднощі були з Міністерством освіти. Наприклад, до 2006 року дипломи наших студентів богослов'я не були акредитовані.

▲
Львів, 17 вересня 1989 р.,
багатотисячний маніфест греко-католиків з вимогою легалізації
УГКЦ. С-на: ichistory.org.ua

Мало хто сприймав створення приватного університету як щось серйозне, і це було благословенням Божим, адже коли на тебе не зважають, то і не заважають. Ми мали час осмислити, яким має бути цей заклад. Бо ви кажете «класичний західний університет», але в них теж є свої пороки.

А.І.: Які?

Вл. Б. Гудзяк: Я вважаю, що університети надто зв'язали свою місію, «програмують комп'ютер» у голові студента і не завжди бачать людину цілісно. Великою мірою університети виключили духовне життя і не вважають, що відповідальні за те, щоб підготувати молоду людину до подружнього життя, розуміння смерті тощо.

▲
Борис Гудзяк з Блаженнішим Любомиром Гузаром перед будинком Львівської Богословської Академії, яка згодом стала УКУ, 1996 рік.
С-на: з архіву владики Бориса Гудзяка

Маючи свободу кілька років осмислити, яким має бути університет, ми поставили його на дві колони, два «М» – мученики і маргіналізовані.

Мученики – це ісповідники віри, які пройшли через переслідування ХХ століття, аби нести правду і свободу. Тобто ті, хто кон'юнктурно не склав ручки і не став учасником радянського процесу. Такі люди можуть навчити нас вистояти перед викликами ХХІ століття.

Маргіналізованими в нашому суспільстві, зокрема, є розумово неповносправні люди. Саме їх ми як університет, що має високі інтелектуальні амбіції, як не парадоксально це звучало, запросили жити з нами. Я зараз говорю про центр «Емаус», де живуть люди з інтелектуальними обмеженнями. Ми запросили їх не тому, що вони потребують якоїсь соціальної подачки від нас, а тому що вони мають великий дар. Для них немає значення, хто ректор, хто закінчив Гарвард, хто багатий, а хто працює прибиральницею. Вони лише хочуть знати, чи ми можемо їх любити.

Люди з ментальною неповносправністю є частиною ідентичності УКУ, осердям УКУ, можна сказати – тьюторами для студентів. Вони, як діти, допомагають іншим відкритися. Дитина у своїй невинності та безпосередності не вмє ховатися за маскою, і якщо вона чогось хоче – чітко дає знати, і ти не маєш іншого виходу, як піти їй назустріч. Тому Христос казав: «Будьте як діти». Бо діти є щирі. Наші друзі з неповносправністю є учителями щирості в академічних обставинах.

С.К.: Тобто експеримент УКУ, у хорошому сенсі слова, вдався? У вас уже дуже багато випускників, і ви можете про це судити.

Вл. Б. Гудзяк: Я вже дев'ять років живу поза межами України, стараюся приїжджати, але через коронавірус не навідувався 16 місяців. Нещодавно я був в УКУ, і мене вразила стійкість цієї спільноти, яка зазнала великих втрат. У нас помер блискучий історик Ігор Скочильяс, який написав 15 книг, був відкритий до праці зі студентами. Він вставав о четвертій ранку, до восьмої писав, а потім виконував функції декана, керівника кафедри, проректора. У 53 роки його забрав ковід. Були інші втрати, університет мусив скорочувати свої бюджети і працівників. Але я бачив радісних, окриленних молодих людей, викладачів, команду ректора.

С.К.: УКУ досить багато років працює, але за цей час це єдиний приватний заклад такого масштабу і зразковості в Україні. Чому так?

Вл. Б. Гудзяк: Бо в УКУ є чіткі духовні засади і ті, хто на цій основі його творить і розвиває. Ті, хто працює

за покликанням. Ті, хто прийшов не збагачуватися, а служити. Коли у працівників таке ставлення, тоді вони постійно відкриті до інших, а їхнє «Я» не на першому місці.

Очевидно, що УКУ не є раєм на землі, там не ходять усі з німбами, але я бачу цей університет як спільноту з взаємною любов'ю.

А.І.: Але вам не здається, що багато людей з активної частини суспільства зараз націлені виключно на успіх заради успіху? Успішний успіх ми це називаємо. У тому числі подібне трапляється в УКУ. Як з цим бути?

Вл. Б. Гудзяк: Цінності навряд чи можна нав'язати, можна робити пропозиції. А людина може відповісти лише свobodно, це має бути актом любові. Очевидно, в університеті, як у кожній структурі, мусять бути певні правила, принципи, над якими треба постійно працювати. Тому ті, хто приходять в УКУ, мають бути свідомими основних місійних постулатів і принципів цієї

▲
Владика Борис зі спільнотою «Віри і світла» перед будинком Львівської Богословської Академії, кінець 1990-х

академічної спільноти. Думаю, що люди, які ці принципи відкидають, не будуть в УКУ процвітати.

С.К.: Зараз в Україні триває реформа вищої освіти. Чи можна зробити так і чи варто, щоб цінності, які є важливими для УКУ, були частково або повністю імплементовані у великих державних закладах?

Вл. Б. Гудзяк: Думаю, що так, адже це не якісь «уківські» цінності чи лише академічні. Вони універсальні.

С.К.: І як цього домогтися?

Вл. Б. Гудзяк: Це вимагає часу, адже немає якоїсь простої формули «порошок, кип'яток і якесь задоволення». У Євангелії Ісус каже: «Прийди і подивися». Зрештою, бізнес-план Ісуса не був надто успішним, він не мав багато прихильників, і лише через 300 років його послідовники змогли привернути увагу Римської імперії. Чим? Передусім методичною працею, увагою до бідних, ділами милосердя, пошаною до жінки. У Римській імперії жінка була для потіхи чоловіка. У той час християнство підкреслювало, що чоловік має ставитися до жінки, як Христос ставиться до Церкви. Отже, шлях до цінностей довгий, і з християнської точки зору він відбувається через свідчення. Тобто ти пробуєш жити гідно і показуєш плоди свого життя. А інші придивляються і свobodно обирають, приймати це чи ні.

Я спілкуюся з багатьма керівниками навчальних закладів і ділюся досвідом УКУ. Сподіваюся, що УКУ дає надію. Бо хтось скаже: ні, не можна мати таких викладачів, студентів чи будівель, таких стосунків у спільно-

ті, не можна жити без державної підтримки. Такі подвиги непрості і виснажливі, але можливі.

А.І.: Зараз багато візонерів освітньої реформи – не лише у вищій освіті, а й школах, садочках – зневірюються, зокрема, через брак системної підтримки з боку влади. Чи достатньо якоїсь пасивної меншості для того, щоб зміни відбулися?

Вл. Б. Гудзяк: Малі числа можуть перемогти. Може, це антиприклад, але в липні Китай відзначав століття комуністичної партії Китаю, яка розпочалася з зустрічі 12 осіб, на якій, принаймні за легендою, був присутній Мао Цзедун. Очевидно, що після цього були десятки мільйонів жертв, адже комунізм провадить людей до щастя по їхніх трупах. Але на початку це була мала горстка людей.

А.І.: Громадянське суспільство не може рухатися такими методами.

Вл. Б. Гудзяк: Громадянське суспільство завжди починається з одиниць, маленьких спільнот, які ростуть органічно. З одного боку, я вважаю, що темп розвитку УКУ швидкий. УКУ виріс утричі, відколи я відійшов від справ. Я кажу, що, мабуть, був певною перепоною (сміється, – ред.).

З 2012 року, коли я виїхав, бо Церква покликала мене до служіння в Паризькій єпархії, число студентів, програм, викладачів, працівників, будівель дійсно втричі виросло. У цьому є щось, що вселяє надію. Багато хто нині каже: дивіться на УКУ. А 10–15 років тому мало хто дивився. Це означає, що цінності привертають увагу. А якщо є увага, то й інші думають, як їм це зробити. Блокада зверху далі є. Але було набагато гірше. До Помаранчевої революції десятком разів цілував клямку Міністерства освіти, бо міністр мене не приймав.

С.К.: Нинішній приймає?

Вл. Б. Гудзяк: Я в його двері не стукав. УКУ мав певні принципи застереження щодо призначення цього міністра і прямо висловлював свою думку. У час, коли ми говоримо, що йдемо проти корупції, питання плагиату є проблемою. Але я вважаю, що для змін треба не рік, і не п'ять, і не десять. Я заохочую молодих активістів – якщо ви втомлені після восьми років від Революції гідності, то ще попрацюйте 10–15 років, а потім проаналізуйте свій шлях.

А.І.: Оскільки ми заговорили про теперішньо-

”

Надія – це не впевненість, це не проєкція, а духовний стан. Бо часом немає можливостей, але ми покликані бути людьми надії.

го міністра освіти, то давайте поговоримо ще про новий мегаломанський проєкт – розбудову президентського університету.

Вл. Б. Гудзяк: Університет – це не проста справа, якийсь бізнес. Це спільнота людей. Це школа, процес виловлювання і виношування ідеї, яку треба любити, як мати любить дитину. Кинути мільярди, побудувати будинки і напхати це технократією – це ще не університет. Я боюся, що на цей проєкт можуть піти колосальні ресурси за два-три роки, а вийде пшик. Якщо ж знайдуться люди, які розумітимуть, що університет 20 років буде «в памперсах», а я це кажу з власного досвіду,

тоді, можливо, щось вийде. Але треба знайти людей, які покладуть ціле своє життя на це.

А.І.: Ви бачите в теперішній владі людей, які можуть покласти життя на університет?

Вл. Б. Гудзяк: Я не знаю теперішню владу, але таких людей завжди бракує. Я знаю, що такі люди є в УКУ, їм пропонують зарплату в 5–7 разів більшу, щоб перейти, наприклад, до американського університету, який також є бізнес-проєктом. Проте в таких проєктах є проблема в самому ядрі. Освіта як бізнес має глибокі суперечності у своєму засновку. На мою думку, освіта має бути служінням, а не перш за все заробітком.

А.І.: Якщо говорити не про вищу освіту, про середню. Як ви ставитеся до уроків християнської етики в школах?

Вл. Б. Гудзяк: Я добре ставлюся до добрих уроків християнської етики і думаю, що непогано, коли є можливість ці уроки проводити.

Владика Борис Гудзяк з батьком Олександром та мамою Ярославою. Світлина з архіву владика Бориса Гудзяка

«ПОКОЛІННЯ, ЯКЕ НЕ МАЄ МОРАЛЬНИХ АВТОРИТЕТІВ І ПРОСТО ПРИНЦИПОВО ЇХ СТОРОНИТЬСЯ АБО БОЇТЬСЯ, ПОЗБАВЛЯЄ СЕБЕ ПЕВНИХ ОРІЄНТИРІВ І ІЗОЛЮЄТЬСЯ»

А.І.: Коли я вчилася в УКУ на журналістиці, ви багато разів приходили до нас на зустрічі, запрошували нашу групу студентів до себе додому, ви приходили до нас на майстер-класи і сиділи прямо на східцях разом з нами, було багато неформальних моментів. Скажіть, яке для вас особисто значення мав такий зв'язок зі студентами?

Вл. Б. Гудзяк: Це було і є моїм життям – чи зв'язок зі студентами, чи з іншими людьми. Наш Господь, Син Божий, зійшов з неба до землі і йшов завжди до низу. З Євангелії ми знаємо, що Ісус тридцять років тихо розвивався як дитина, підліток, як майстер. Він працював столяром, робив двері та вікна людям, брав замовлення, старався відповісти на людські потреби. Не раз, можливо, ранився долотом чи молотком. Тобто Христос був серед людей. А коли почав своє публічне служіння, мандрував, проповідував над морем, пік рибу на вогні.

З християнського погляду, усе духовне життя – це стосунки, які мають за зразок стосунки між Отцем, Сином і Святим Духом. Людина потребує стосунків. Як карають злочинців? Ставлять їх в одиночні камери. Це жахливе пережиття для будь-кого. Ми можемо різні негаразди пережити, коли не самі. Ми можемо бути голодні, нам може бути холодно, але якщо ми з кимось, кого любимо, то можемо винести багато. Або ж можемо сидіти в комфортних домах із позолоченими туалетами і в'янути в ізоляції без щирих стосунків.

▲
С-на: Макс Требухов

Кредо УКУ було плекати стосунки. Різновекторні, мережеві. Не лише вертикальні, ієрархічні. Я не завжди з цим справляюся, але є певний ідеал, приклад Ісуса, який я хотів би наслідувати.

А.І.: Якими ви бачили нас, студентів, тоді?

Вл. Б. Гудзяк: Я бачив вас як маленьке таїнство. Юни-ми, прекрасними людьми, яких любить Господь. Він доручив нам вас провадити, з великою пошаною до святості вашого особистого шляху, який ви обираєте, до якого вас кличе Господь. Це філігранна делікатна робота, провадити людей, зокрема, духовно. Не як міліціонер, який каже: «Червоне світло – стій, зелене – їдь». У викладача університету є діапазон можливостей, і я вважаю, що великим привілеєм є, коли молоді люди тобі довіряють. Я відчував цю довіру і старався бути гідним її.

А.І.: Зараз моєму поколінню 25–30 років, ми не жили в часи СРСР. Як, на вашу думку, моє покоління відрізняється від попередніх?

Вл. Б. Гудзяк: Дякувати Богу, ви не знаєте з досвіду, що таке СРСР. Але вам важливо принаймні вчитися і розуміти. Ви більш розкуті, не маєте страху, більше довіряєте. Але все одно ви дихаєте пострадянським повітрям. У нашому суспільстві ще присутні рецидиви радянщини. Відчувається різниця між людьми з пост-тоталітарних країн і західних демократій, і не завжди в негативному сенсі.

Я бачу, що молоді люди в Україні мають спрагу, жагу щось робити. Вони часом більше хочуть, більше осягають, більше перемагають, більше долають перепон. Моя помічниця у Франції, французенка, казала, що приїхали молоді люди з України і чогось хочуть, а їхні однолітки у Франції часто розгублені, багато чого мають, але не знають, чого хочуть від життя.

А.І.: Чи немає в цьому певних ризиків?

Вл. Б. Гудзяк: Життя – це ризик, любов – це ризик, кожен крок – ризик. Ми не знаємо, чи не завалиться у нас під ногами земля. Але молоді люди мають відвагу.

А.І.: Коли ми готувалися до цього інтерв'ю, я думала про те, хто для мого покоління є моральним авторитетом, і не змогла знайти відповіді на це питання. Мені здається, що моє покоління великою мірою ставить під сумнів концепт авторитетності загалом.

Вл. Б. Гудзяк: Без сумнівів, і для цього є глибокі антропологічні, соціологічні та історичні причини. Від початку 16 століття і до початку 20 століття був довгий період прогресу і раціональності. Його суть така: ми пізнаємо, які є закони природи, як ними оперувати, вивчаємо фізичні, матеріальні, медичні речі, аби про-

вадити суспільство, економіку до світлого майбутнього. Комунізм був модерною ідеологією, яка думала, що тими законами забезпечуватиме прогрес.

А потім були Перша світова війна, вірменський геноцид, Друга світова війна, Голодомор, Голокост, Чорнобиль і т. д. Ці події показали, що знання і раціо без любові стають небезпечними. Україна між 1933 і 1945 роками була найбільш небезпечною частиною Земної кулі, українців убивала система. Тому не довіряти системам стало здоровим рефлексом самозахисту.

Об'ємні наративи, які ніби пояснювали багато речей, деконструювалися. Зараз це велика небезпека, бо сучасна культура деконструє все – ким є чоловік, ким є жінка, що таке подружжя, що таке політика. Тому вибухає популізм. От хтось, у кого немає жодного досвіду і хто ніколи не був на виборчій посаді, стає президентом в Америці, наприклад.

С.К.: Або в Україні.

Вл. Б. Гудзяк: І це ризиковано, ні?

С.К.: Дивіться, я деталізую. Я старша за Настю на десять років, і я ще народилася за совка. Декілька років тому Ярослав Грицак в інтерв'ю для LB.ua, яке ми до речі записували в УКУ, говорив, що для мого покоління – умовно тридцятип'ятирічних – моральними авторитетами є Жадан і Вакарчук. Це ще до походу Слави в політику, звісно. Зараз, коли ми з Настею це обговорювали, вона каже: «Я не знаю, хто для мене є моральним авторитетом і мені взагалі видається дивним, що вони потрібні». То, може, вони дійсно не потрібні?

Вл. Б. Гудзяк: Для мене це важливо, і особисто я шукаю моральних авторитетів. Коли я йшов до семінарії, один семінарист дав мені чи не найкращу пораду в житті: «Ти повинен завжди мати духовного наставника». Я завжди стараюся знайти когось, до кого я можу звернутися за духовною порадою. Це не означає, що ця людина непомильна, але вона ділиться зі мною певним досвідом і певною перспективою. Тобто є хтось, хто ставить мені дзеркало перед обличчям.

Для мене моральним авторитетом був патріарх Йосип Сліпий. Хоча його строгість далека від моєї стилістики. У мене вдома, властиво, є 58 портретів моїх духовних старійшин. Деякі з них, історія покаже, мабуть, мали поважні пороки. Але в чомусь вони давали мені орієнтир. Я думаю, що покоління, яке не має моральних авторитетів і просто принципово їх сторониться або боїться, позбавляє себе певних орієнтирів і ізольовується. Така скептична позиція є самотньою. Наявність морального авторитета чи авторитетів, мені здається, віддзеркалює надію, готовність рухатися.

А.І.: Кого ви рекомендуєте нам?

Вл. Б. Гудзяк: У різних царинах для мене різні авторитети. Один з тих, з ким я говорю, коли маю запитання, це Мирослав Маринович. Той самий Ярослав Грицак, Тарас Добко, різні члени ректорату УКУ.

«ЯКЩО МИ СПОКІЙНО СТАВИМОСЯ ДО ЗМІСТУ НАШОЇ ВІРИ, ТО МИ НІКОЛИ НЕ САМІ»

А.І.: На початку пандемії багато говорили про те, що люди стають більш самотніми, але це також була можливість уповільнитися і поглянути на себе під іншим кутом. Чи скористалися люди цією можливістю, на вашу думку?

Вл. Б. Гудзяк: Думаю, дехто – так, дехто – ні. Для мене це був важливий час, коли я нікуди не літав літаками і не їздив потягами. Трохи звернув увагу на здоров'я, яке було вже досить розхитане. Я пройшов обстеження, маю рекомендації лікаря щодо дієти і вітамінів,

скинув 10 кілограмів і фізично почуваюся тепер ліпше, ніж 10 років тому.

Багато хто знову оцінив значення сім'ї, знову сів за стіл з дружиною та дітьми. Деякі пари, може, навапи, розлучилися, бо тяжко в одній хаті бути з людиною, з якою загострилися стосунки. Тобто в будь-яких обставинах можна або рости, або маліти. І багато чого залежить від вибору, який люди роблять.

А.І.: Що ви маєте на увазі?

Вл. Б. Гудзяк: Ми вирішуємо, як використати обставини і чим свою чашу наповнити. Коли з'являються проблеми, а ми складаємо руки, то ще більше себе обмежуємо.

Для мене моральним авторитетом була моя мама. Вона померла три роки тому на 93-му році життя. Останні чотири роки в неї була деменція. Коли почалася Друга світова війна, їй було 13 років. Після 1939-го вона не мала нагоди здобути нормальну середню освіту. Мама знала п'ять мов, багато читала, молилася, допомагала людям і займала провідні ролі в українській громаді в Сиракузах. Але передусім вона служила, була дружиною і матір'ю, динамічною жінкою, яка до 86 років водила машину. А потім стала надзвичайно обмежена – її пам'ять пропала, хоча далеке минуле вона пам'ятала. Майбутнього не було, рухи обмежені. Але вона була вільною, жила в мирі, з усмішкою. Ми з нею співали, молилися. Моя мама відійшла з цього світу в мирі, не в гіркоті чи жалю, розумієте?

Я хотів би навчитися від мами, від Вадіка жити в мирі, якими б не були труднощі. Я належу до людей, які пропускають усе через серце. Це дорого коштує. Під проводом 90-літнього старця цього року я стараюся досягнути, що не є самодостатнім. Я не спаситель, Спаситель лише один. Я маю трішки допомогти, не переживати надмірно, віддати своє життя Богові і дозволити Йому залагодити різні справи.

А.І.: Але, наприклад, пандемія не дає людям відійти в мирі. Тому що людей продовжують ховати в мішках, люди помирають наодинці, в самотності, до них не допускають близьких чи родичів. Мені здається, що це велика травма, яку нам ще треба буде переосмислити згодом. Що ми як люди можемо зараз зробити, аби цей біль трохи зменшити?

Вл. Б. Гудзяк: Я думаю, що лікування травм є великим пріоритетом Церкви. УГКЦ, визначаючи свій душпастирський план на майбутні десять років, ставить як один з пріоритетів лікування історичних травм, наслідків геноцидів, які калічать людей через покоління, родинних, адже багато сімей травмовані алкоголем, наркотиками, та інших травм, зокрема пандемії. Ми ще не знаємо, якими будуть соціальні та психологічні наслідки пандемії. Але те, що ви перелічили, це болісні і правдиві переживання. Нам треба з любов'ю, розумінням, цілющим дотиком ставитися одне до одного.

А.І.: Де взяти цю любов?

Вл. Б. Гудзяк: Ми, християни, віримо, що це дар Божий, благодать. Ми не можемо без Бога остаточно пробачити, щиро і вповні любити. Бог є любов'ю, і здатність любити Він передав нам. Це велике таїнство і великий привілей. Мені приємно сказати, що в різних критичних ситуаціях: наприклад, на Майдані, чи на війні, чи під час напливу біженців – багато людей простягнули руку, жертвували собою і старалися допомогти іншим.

С.К.: Де брати сили і як навчитися бути наодинці з собою?

Вл. Б. Гудзяк: Якщо ми спокійно ставимося до змісту

нашої віри, то ми ніколи не самі. І людина, яка молиться, завжди має перед собою Бога. Важливе питання, як мені не почуватися самим. Ліки на мою самотність – це лікувати чужу самотність. Якщо я сама у своїй квартирі, то я можу зірвати квітку, постукати до сусіда і ту квітку передати. Ви уявляєте, як вам сусід дає квітку?

А.І.: Чесно кажучи, ні.

Вл. Б. Гудзяк: А чи воно чогось коштує? Прості жести, усмішка, слова, сусідська квітка або сусідська пляшка пива. Ми можемо невеликим коштом, невеликими зусиллями пробити цей бар'єр. Треба трошки творчості і відваги. Думаю, що пісня важлива, вона об'єднує. Словом, я переконаний, що існує багато методологій, аби звільнитися від почуття, що все пропало, кінець, гаплик, чорна яма. Ми не є невірниками.

А.І.: Ви говорите про те, що зараз бракує творчості і відповідальності. Мені здається, в цьому є проблема також і української влади, яка через цей брак творчості і відповідальності не може планувати, не має візії майбутнього. Чи є це ризиком, і чи мав би хтось пропонувати таку візію?

Вл. Б. Гудзяк: Треба мати добру візію, добру владу, бажано, завжди. Але є такий вислів, що нововисвячений священник хоче змінити світ, після п'яти років служіння – вплинути на свою парафію, а після п'ятдесяти – якось вплинути хоч би на себе самого. Отже, змінювати країну треба, владу змінювати треба, але я раджу почати з того, щоб змінити себе. Відновити стосунки з близькими, комусь пробачити, скинути камінь із серця і позбутися якоїсь образи. Деякі речі є простими, але зовсім нелегкими.

Ми можемо виправити якісь стосунки в суспільстві, але це не станеться за помахом чарівної палички, це не зробить цар-батюшка, це залежить від кожного. На Майдані українці відчули конкретні акти простої любові: когось нагодувати, когось прихистити, когось обігріти. Ми ніколи не помиляємося, коли допомагаємо людям у потребі.

С.К.: Ми завершуємо розмову, присвячену 30-річчю незалежності України, і думаємо про те, якою буде Україна в майбутньому. Уже точно зрозуміло, що за 30 років як країна вона відбулася і це, можливо, одне з головних досягнень. Але яким ви бачите майбутнє України через 10, 20, 30 років?

Вл. Б. Гудзяк: Думаю, перед Україною є колосальні виклики. Найбільший, можливо, демографічний. Уявіть собі, нас майже на 15 мільйонів менше, ніж було 30 років тому. Ми в деякому сенсі на траєкторії вимирання. Україна може сильно змінитися, сюди можуть приїжджати люди з Індії, Китаю, Центральної Азії. Я зараз живу в частині Філадельфії, де мешкають переважно афроамериканці. У Парижі було багато арабів, північних африканців. Після довгої відсутності вразила «білість» України, і думаю, що це ненадовго. Я не кажу, що це негативно, але зміни будуть.

У нас є великі проблеми з корупцією. Але така ситуація в різних країнах. Скажімо, американська політична система зараз переживає великі труднощі, тому що суспільство в кризі, моральна проблематика прогресує.

Я вірю, що велика частина населення України захоче жити по-іншому, Україна зможе робити стрибки вперед. Думаю, нас вестиме молоде покоління. Якщо, звісно, не стане циніками.

**Анастасія Іванців, Соня Кошкина,
«Лівий берег»**